

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Bára Podušková

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

Studijní program: Porodní asistence B 5349

Bára Podušková

Studijní obor: Porodní asistentka 5341R007

Vývoj otcovské identity

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Eva Hendrych Lorenzová

PLZEŇ 2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité zdroje jsem uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Plzni dne 31. 3. 2017

.....
Bára Podušková

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Evě Hendrych Lorenzové za odborné vedení práce, poskytování cenných připomínek, ochotu a trpělivost. Dále bych chtěla poděkovat mužům, kteří se zúčastnili mého výzkumu.

Anotace

Příjmení a jméno: Podušková Bára

Katedra: Katedra ošetrovatelství a porodní asistence

Název práce: Vývoj otcovské identity

Vedoucí práce: Mgr. Eva Hendrych Lorenzová

Počet stran: číslované: 61, nečíslované: 12

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 39

Klíčová slova: otcovství – muži – psychika - těhotenství

Souhrn:

Tato bakalářská práce se zabývá prožíváním a psychikou muže, který se stává otcem. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se práce zabývá vývojem muže v otce. Práce popisuje minulost i současnost ve vztahu k tomuto tématu a také objasňuje, jakým způsobem práce porodní asistentky zasahuje do této záležitosti. Práce se věnuje obecně vztahu muže k těhotenství partnerky, jeho přítomnosti u porodu a také mužům jako čerstvým otcům. Pro výzkumnou část mé práce jsem zvolila kvalitativní výzkum, který popisuje a objasňuje vývoj muže v otce, a to už od počátku svého dětství až po dobu působení na své vlastní děti.

Annotation

Surname and name: Podušková Bára

Department: Nursing and midwifery

Title of thesis: Development of paternal identity

Consultant: Mgr. Eva Hendrych Lorenzová

Number of pages: numbered: 61, unnumbered: 12

Number of appendices: 1

Number of literature items used: 39

Keywords: fatherhood - men - psyche - pregnancy

Summary:

This bachelor thesis focuses on feelings and psyche of a man who is becoming a father.

Thesis is separated on theoretical and practical part. In theoretical part the thesis focuses on the evolution of the man into the father. Thesis describes past and present in relation to this topic and explain how the work of midwife extends into the topic. Thesis also focuses on the relationship between man and the pregnancy of his partner, his presence at birth and men like fresh fathers. For the research part of my work I chose a qualitative research that describes and explains the evolution of man into the father, and that from the beginning of his childhood till the time he has influence to his own children.

Obsah

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 Kompetence porodních asistentek v péči o muže.....	11
1.1 Porodní asistentka.....	11
2 Historie vývoje otcovství.....	13
2.1 Rituály: chlapec mužem.....	15
3 Psychický vývoj muže.....	17
3.1 Psychosexuální vývoj podle Sigmunda Freuda.....	17
3.2 Vývoj k mužství podle Poněšického.....	19
3.3 Teorie podle Nancy Chodorowové.....	20
4 Muž jako partner těhotné ženy.....	21
4.1 Couvade syndrom.....	22
5 Přítomnost muže u porodu.....	24
5.1 Klady přítomnosti muže u porodu.....	26
5.2 Záporny přítomnosti muže u porodu.....	26
5.3 Role porodní asistentky.....	27
6 Muž jako otec.....	28
6.1 Otcové a dcery.....	29
6.2 Otcové a synové.....	30
6.3 Zpracování porodu: posttraumatická stresová porucha.....	30
6.4 Otcoství v pozdějším věku.....	31
6.5 Nepřítomnost otce ve výchově.....	33
PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
7 ZPRACOVÁNÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	35
7.1 Formulace problému.....	35
7.2 Cíl výzkumu.....	35
7.3 Dílčí cíle.....	35
7.4 Druh výzkumu a výběr metodiky.....	35
7.5 Metoda.....	36
7.6 Výběr případu.....	36
7.7 Způsob získávání informací.....	36
7.8 Organizace výzkumu.....	37
7.9 Rozhovor č. 1.....	38
7.10 Rozhovor č. 2.....	51
8 Závěrečná diskuze.....	64
Závěr.....	69
Seznam zdrojů.....	70
Příloha.....	73

ÚVOD

Na vztah matky a dítěte je dnes soustředěna velká pozornost společnosti. Ať už je to žena těhotná, žena rodící, nebo žena, která je čerstvou matkou, vždy je vztahu mezi ní a jejím dítětem projevován respekt a jejich vzájemná vazba je před ostatními vazbami upřednostňována. Je všeobecně známo, že těhotenství představuje pro ženu jednu z největších krizí, kterou během svého života prožije. Žena v tomto období získává novou roli – roli matky. Ženě je věnována velká pozornost ze všech stran, zájem o ni projevují rodina, přátelé, lékaři, zaměstnavatelé, tématu ženy-matky se věnuje spousta literatury. Málokdo se však zajímá o muže vedle ní, o otce jejího dítěte; muž-otec je upozaděn. Jako protiklad se nabízí takzvaný mariánský kult opírající se o Písmo svaté. Mariánská úcta v katolické a dalších tradičních církvích v podstatě vychází z úcty, kterou Marii, židovské panně, projevil Bůh božím mateřstvím: Jeho vůlí počala a porodila Syna božího. Křesťané tak přirozenou úctou vůči Marii chtějí především zdůraznit tuto skutečnost a vyzdvihnout nikoliv Marii, ale spíše Boha, Boha-otce. Paradoxně křesťanství sehrálo velkou, negativní roli právě v upozadění muže. Po mnoho století bylo vše, co k ženě náleží, intimní a pro muže tabu. Nesdílel s ženou její těhotenství, bylo takřka nemyslitelné, aby byl účasten porodu. S nadsázkou se muž stal pouhým dárce semene, přestože je otcovství archetypálním projevem mužových záměru a vůle.

Až v posledních několika desetiletích postupně ožívá zájem o muže-otce, a to nikoliv pouze z biologického hlediska. Nastávající i stávající otec má pocity, obavy, myšlenky, touhy, má svůj psychologický profil. Také zažívá krizi, musí se připravit na svoji novou roli a přijmout ji. Skutečnost, že jsou muži skoupí v projevování citů, pocitů a obav, neznámá, že žádné emoce nemají. V poslední době se psychologii otce věnují zejména zahraniční autoři odborných článků a celých publikací, častěji se však setkáváme s literaturou pojednávající o vlivu, který má muž na svoji ženu, nikoliv o psychice muže samotného. Lze říci, že o tématu je diskutováno, avšak to neznámá, že je prozkoumáno. Je škoda, že o psychický stav zejména nastávajících otců se psychologičtí odborníci příliš nezajímají, přestože by tak mohlo být osvětleno množství potřeb a skrytých pocitů, které muži mají. A zájem odborníků o toto téma by mohl vést ke zlepšení partnerské komunikace a k posílení pocitu rodinného štěstí. Vždyť psychika muže, jehož žena se připravuje na mateřství a poté se stává matkou, hraje velmi důležitou roli.

Jelikož mě vždy zajímaly pocity i myšlenky muže, který se stává otcem, rozhodla

jsem se na toto téma zpracovat svou bakalářskou práci. V teoretické části popisují historický vývoj otcovství, věnuji se psychickému vývoji muže, snažím se objasnit myšlenky, emoce a potřeby muže, který je partnerem těhotné ženy. Popisují také mužovo vnímání porodu jeho dítěte a vliv, který má otec na své děti. Věnuji se i práci porodní asistentky a jejímu přínosu, který může mít pro nastávajícího nebo čerstvého otce.

Pro svou praktickou část bakalářské práce jsem si zvolila kvalitativní výzkum, který jsem uskutečnila pomocí rozhovorů. Cílem je zjistit, jak muže ovlivňují jejich vlastní otcové ve smyslu předávání mužských vzorů, objasnit prožitky partnera těhotné ženy a jeho potřeby u porodu vlastního dítěte a nakonec popsat pocity, které čerstvý otec má.

TEORETICKÁ ČÁST

1 KOMPETENCE PORODNÍCH ASISTENTEK V PÉČI O MUŽE

1.1 Porodní asistentka

Mezinárodní definice porodní asistentky praví: „*Porodní asistentka je osoba, která byla řádně přijata do oficiálního vzdělávacího programu pro porodní asistentky uznávaného v dané zemi, která úspěšně ukončila daný vzdělávací program pro porodní asistentky a získala tak požadovanou kvalifikaci a registraci pro výkon povolání porodní asistentky.*

Porodní asistentka je uznávána jako plně zodpovědný zdravotnický pracovník: Pracuje v partnerství se ženami, aby jim poskytla potřebnou podporu, péči a radu během těhotenství, porodu a v době poporodní, vede porod na svou vlastní zodpovědnost, poskytuje péči novorozencům a dětem v kojeneckém věku. Tato péče zahrnuje preventivní opatření, podporu normálního porodu, zjišťování komplikací u matky nebo dítěte, zprostředkování přístupu k lékařské péči nebo jiné vhodné pomoci a provedení nezbytných opatření při mimořádné naléhavé situaci.

Porodní asistentka má důležitou úlohu ve zdravotním poradenství a vzdělávání nejen žen, ale i v rámci jejich rodin a celých komunit. Tato práce by měla zahrnovat předporodní přípravu a přípravu k rodičovství a může být rozšířena i do oblasti zdraví žen, sexuálního nebo reprodukčního zdraví a péči o dítě.

Porodní asistentka může vykonávat svou profesi v jakémkoli prostředí, včetně domácího prostředí, ambulantních zdravotnických zařízení, nemocnic, klinik, nebo zdravotnických středisek.“

Definice byla přijata v roce 2005 na kongresu Mezinárodní konfederace porodních asistentek konaném v Austrálii (MZČR, 2014)

Z uvedené definice je zřejmé, že porodní asistentka nepracuje pouze s ženami (ačkoli je to její hlavní náplň práce), ale i s rodinami, které zahrnují i otce.

Nastávající otec se může s porodní asistentkou setkat poprvé na předporodní přípravě, která je vytvořena speciálně pro oba partnery. Muži většinou vyžadují být informováni o tom, co a kdy se bude dít. Potřebují se na roli otce připravit. Nejvhodnější

přípravou je rozhovor o jeho pocitech a očekávání spojených s nadcházejícím rodičovstvím. Pro muže se také mění hodně věcí, především musejí sami zabezpečovat rodinu, a ta náhlá změna je pro ně namáhavější. Ovšem málokdo je schopen se do role nastávajícího otce naplno vcítit. Ne každý se zajímá o jeho emoce, prožitky a o to, jak svou budoucí úlohu přijímá. Proto by se měla porodní asistentka v předporodní přípravě zajímat i o muže, umět je vyslechnout, vše jim vysvětlit a poradit, aby do otcovské role vstupovali s osobní jistotou a radostným očekáváním.

Muži se také zajímají o roli, kterou budou u porodu zastávat. Chtějí vědět, jak ženě nejvíce pomoci. Nastávající otcové se při porodu dostávají do situace pro ně zcela neznámé. Proto by měla být porodní asistentka k dispozici i mužům a být připravena jim pomoci a poradit, a dokonce by jim měla poskytnout psychickou podporu v období rození jejich dětí.

I období šestinedělí je pro otce krušné období. Očekává se od nich mnoho. Okolí předpokládá, že bude muž zodpovědný a že se postará se o svoji rodinu. Zároveň otec hledá své místo v rodině, která se rozrostla a potřebuje péči. Nemusí se hned smířit s tím, že je dítě na prvním místě a jemu se nedostává ze strany partnerky tolik pozornosti jako dříve, a může se tak projevit jeho žárlivost. V prvních dnech ho mohou tížit špatné pocity z průběhu porodu, který například neprobíhal podle jeho představ, může mít pocity viny, že nedokázal své partnerce pomoci. Muž také nemusí pochopit ženiny hormonální výchyly, které se v šestinedělí objevují. Porodní asistentka je tak od toho, aby muži vysvětlila, že i bezvýznamné maličkosti mohou ženu v šestinedělí rozhodit a že se musí pokusit tyto změny chování vydržet a při své partnerce setrvat. Naše společnost příliš nezohledňuje pocity a prožívání novopečených otců, a proto by se měla porodní asistentka zaměřovat i na jejich potřeby, nasměrovat je k správné péči o dítě a jejich partnerku, vyslechnout možné stesky a poradit, aby si toto krásné období v životě dokázali i otcové co nejvíce užít. (Stadelmann, 2009)

2 HISTORIE VÝVOJE OTCOVSTVÍ

Ze světa zvířat známe fenomén, kdy samec potlačí svou agresi vůči mláďatům vlastního druhu. Nepatří-li však k monogamním druhům, vyloučením agrese jeho otcovské chování končí. Avšak co se týče předchůdců lidí, samci postupem času přestali vést boje o samice a díky stále častějšímu monogamnímu chování se začali na své rodiny více zaměřovat. Projevovalo se to například tím, že maso získané lovem neměli samci-muži jen pro sebe, ale nosili je domů svým partnerkám a dětem, čímž jim zajistili vyváženější stravu, a v důsledku tak i rozvoj zdravějších a silnějších jedinců, kteří získali lepší podmínky pro přežití. Tím, jak se krok za krokem měnilo myšlení, i děti získaly svůj smysl bytí. Otcové začali vnímat jejich růst a viděli v nich budoucnost. Pocítili potřebu ochraňovat svou rodinu a uspokojovat potřeby, které měli. (Zoja, 2017)

Přesuneme-li se do starověku, kde vládla patriarchální společnost, zjistíme, že otcové nevykazovali k dětem žádné povinnosti, jen archaická práva. Obraz otcovství byl inspirován řeckou mytologií a římským právem. Tehdy byl otec majitel svých dětí, rozhodoval o jejich životě a zajišťoval jim lidská práva. Ve starověku byly mužům, kteří byli otci, prokazovány stále větší pocty. Tato pocta byla jakási opora mužovy důvěry v tom, že je otec. Kdyby pocty nebylo, ztratil by muž jistotu otcovství. Narození dítěte ve starověkém Řecku znamenalo jisté znečištění domu, proto byl novorozenec omyt ve speciální koupeli. Spartané do této koupele přidávali víno, jelikož věřili, že neduživé a postižené dítě styk s vínem nepřežije. V Athénách náleželo otci právo rozhodnout se, zda dítě vychová, nebo odloží, záleželo jen na prvním osudovém testu dítěte. Novorozeně bylo položeno před otce na zem, a když je otec uznal za své, zvedl je do náruče – tím mu i předal lidská práva a přiznal dědictví. V opačném případě muselo být dítě buď odloženo se skrytou nadějí, že někdo dítě najde a ujme se je (o tyto děti měly zájem hlavně neplodné ženy, které nalezené novorozence podstrčily svým manželům a vydávaly je za své), nebo byly děti utraceny, což potkalo hlavně u znetvořené jedince. Hrubé zacházení postihlo slabé a neduživé novorozence ve Spartě, kteří byli pohozeni v Taygetském pohoří, kde bezpochyby zemřeli. Odložení zdravých dětí, a to hlavně děvčat, bylo charakteristické zejména pro otrokářské společnosti. Později, ve 3. století n. l., bylo odkládání a usmrcování dětí zakázáno. Dítě, které otec uznal za své, bylo omyto, zabaleno a uloženo do kolébky. V osmý či devátý den po narození byl pořádán svátek očisty, během nějž dítě mimo jiné dostalo své jméno. Jestliže to byl prvorozený syn, dostal jméno po otci.

Ve Spartě byla výchova již od počátku lidského života velmi tvrdá, děti se učily například

spokojit se s velmi malým přídělem jídla, nebýt vybíravé a nebát se tmy a samoty. Ani pro děvčata nebyla výchova lehká a musela projevit dobrou fyzickou zdatnost, jelikož Sparta potřebovala z vojenských důvodů silné ženy k obraně města v případě nepřítomnosti mužů. Spartané také potřebovali v ženách vidět silné matky, jež budou vychovávat ještě silnější děti představující slibnou budoucnost. (Kalašová, 2010, online)

Ve středověku bylo respektováno vedoucí postavení muže v rodině. Otcové museli rodinu zabezpečit a postarat se o ni. Nejvyšší autoritou však byla církev.

Změnami v nahlížení na člověka je renesance významným zlomem v dějinách otcovství. Odpoutání od náboženství a širší zaměření na jedince vedlo i k úpravě obrazu otce. Otec byl nepochybně hlavou rodiny. Otec pracoval většinou poblíž svého domova, a to hlavně v zemědělské sféře. Také řemeslo mohl provozovat přímo doma. V každém případě to znamenalo, že spoustu času trávil se svými dětmi, které učil své práci a které mu poté pomáhaly. Mohl se tak podílet na jejich výchově. Synové postupně začali otce v jeho činnostech napodobovat a přebírali jeho řemeslo, ale především si osvojili i jeho způsoby myšlení a otce považovali za pevný vzor. Od otce se čekalo, že bude jistým bodem ve výchově dětí a že je má připravit na život a dohlížet na jejich správný morální vývoj.

V období 17. až 18. století muži svou absolutní moc poněkud ztráceli, ale ještě stále bylo na ně nahlíženo jako na hlavu rodiny, kterou materiálně zajišťují. Jenže muži zaměstnaní jako dělníci, kteří pracovali 12 až 14 hodin 6 dní v týdnu, doma velmi nepobyli.

V 19. století byl otec stále hlavou rodiny a rozhodoval o většině rodinných záležitostí. V případě málo častého rozvodu dostal do péče děti právě otec.

Během 1. světové války bylo mnoho mužů na frontách, a tak se otcovské role musely ujmout matky. Syn se již v mladém věku stal „hlavou rodiny“ a otec byl často opomenut.

Obraz otce zasaženého krizí 30. let nevypadal příliš radostně. Znaky tehdejší společnosti byly častá bída, zatrpkllost, rezignace a unik mužů k alkoholu. Po druhé světové válce přestal být otec upřednostněn soudem, jakmile rozhodoval o péči o děti po rozvodu.

Nastalý socialismus přenesl řadu bezpráví. Žádosti o interrupce byly posuzovány komisemi a byly většinou zamítnuty. To mělo zásadní vliv na psychiku i pozdější výchovu z počátku nechtěného dítěte. Za totalitního režimu mnoho rodin trpělo ztrátou majetku znárodněním. Lidé, kteří nahlas nesouhlasili s režimem, brzy ztratili svá zaměstnání a byli pod dohledem. Tyto problémy nebyly pouze soukromou záležitostí dohlíženého, ale ovlivňovaly i celou jeho rodinu. Dětem byla upřena studia, anebo jim bylo umožněno

studovat výhradně jeden určitý obor. Důsledkem bývaly často výčitky dětí vůči rodičům. Mnozí otcové se tedy uchýlili ke vstupu do komunistické strany ve snaze zajistit svým potomkům lepší budoucnost. (Novák, 2013, s. 18 - 23)

2.1 Rituály: chlapec mužem

Rituály vždy patřily do lidské společnosti. Byly projevem kulturních hodnot a začlenění člověka. Rituály byly často i způsobem, jak se spojit se svými předky, a byly většinou jakýmsi přechodem z jedné fáze života do druhé. V naší kultuře se tyto změny pomocí nějakého rituálu nijak neprojevují, i když úspěšné složení maturitní zkoušky považujeme za plnohodnotný přechod chlapce do dospělosti. V jistých kulturách však pro tento přechod mají určen rituál, který musí každý chlapec absolvovat bez výjimek. Mnohé rituály, které jsou prováděny za cílem zrození pravého muže, zůstávají živé dodnes a jsou vlastní hlavně domorodým kmenům, jsou u nich vykonávány od nepaměti, jsou striktně dodržovány a mají pro danou společnost velmi podstatný význam. Na nás, kteří žijeme v moderní společnosti, rituály domorodých kmenů působí jako něco surového a nebezpečného. Jestliže však stát se mužem znamená pro tyto kmeny dostat se na vrchol života, přechod takový být musí. (Skaličková, 2016, online)

Například kmen Sambia z Papuy Nové Guiney vyznává rituál, který je započat již v 7 letech každého chlapce. V tomto období je chlapec odveden od své matky a zbytek dětského života stráví ve výhradně mužské společnosti, v níž jsou prováděny pro nás nepochopitelné rituály. Chlapec například musí podstoupit surové bičování a bití, které ho má připravit na dráhu neohroženého bojovníka. Uprostřed jižního Pacifiku přebývá kmen Vanuatů, jehož rituál jménem naghool spočívá v uvázání smotaných šlahounů vinné révy kolem kotníků a skákání po hlavě dolů z 31 metrů vysoké dřevěné věže. Špatný odhad délky provazu může mít za následek vážné poranění, nebo dokonce smrt, muž tedy musí být velmi statečný. Jestliže toto zvládne, kmen ho přijme a začlení jako muže. Bolestivý rituál podstupují domorodci Mardudjara žijící Austrálii. Rituál spočívá ze dvou částí. Během té první chlapec leží u ohně, kolem nějž tančí a zpívá skupinka domorodců. V průběhu obřadu je chlapec obřezán a poté musí sníst svou vlastní předkožku. V druhé části rituálu je do hochovy močové trubice vstrčena tenká dřevěná tyč a jiný muž provede řez na spodní straně penisu. Poté hoch stojí nad ohněm, do kterého nechává kapat svou krev. Potvrdí tak svůj přechod do dospělosti. Po tomto rituálu provádí každý muž své potřeby v podřepu. V brazilském kmenu Satere-Mawe skládají chlapci zkoušku dospělosti tak, že si

nechají poštipat ruce od obřích mravenců *Paraponera clavata*. Tito mravenci jsou až 25 milimetrů velcí a jejich jed se podobá jedu štíru. Novici strkají ruce do rukavic s těmito mravenci a musejí takto vydržet 10 minut v naprostém klidu. Stav, který propukne po vytáhnutí rukou z rukavic, se stále více zhoršuje. Intoxikace se projevuje třesem, svíjením, křečemi, ztuhlostí obličeje, otoky a ohromnou bolestí. Jestliže toto všechno chlapec přežije, kmen ho může přivítat mezi dospělými. (Dvořáková, 2014, online)

Na chlapce z etiopského kmene Hamar čeká rituál, během kterého musí podstoupit bičování bez žádného projevu vzdoru nebo bolesti. Je-li chlapec úspěšný, musí zdolat překážku složenou z několika krav. Nespadne-li ani jednou, uspěl.

Na severovýchodě Ameriky žijí Algokinové, indiánský kmen. Náplní jeho rituálu pro dospívající chlapce jsou únos na opuštěné místo, spoutání a podání durmanu, což je jedovatá, psychotropní látka, která v malém množství navozuje delirium. Záměrem je, aby jinoši zapomněli na vše z dětství a pokračovali již jen jako praví muži. Účinek rituálu je poté ověřen kladením dotazů, a jestliže si chlapec vzpomene na cokoli ze své minulosti, rituál je zopakován.

To, čím by měl chlapec projít, musí vyžadovat jeho statečnost, chlapec musí umět podstoupit riziko a překonat je. Nemělo by to být snadné. Je nutné, aby u tohoto zrodu byla přítomna společnost, ve které žije, aby viděla jeho přerod v muže a aby se k němu poté tak i chovala. Rituály u domorodých kmenů jsou ve znamení krve a bolesti. Pro chlapce s těchto komunit je to však cesta k přežití ve společnosti a k důstojné budoucnosti. (Skaličková, 2016, online)

3 PSYCHICKÝ VÝVOJ MUŽE

Psychologickým vývojem mužů, ale i žen se zabíralo mnoho odborníků a ti poté předkládali různé názory a teorie, pomocí kterých chtěli vysvětlit sled stádií vývoje.

3.1 Psychosexuální vývoj podle Sigmunda Freuda

Nejznámějším autorem teorie psychosexuálního vývoje člověka je rakouský lékař a psycholog, zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud. Byl přesvědčen, že principem psychického vývoje je vývoj libida. Dle Freuda totiž člověk najde pocit blaha a slasti v průběhu svého vývoje na různých částí těla. Jednotlivé fáze jsou určeny podle převažujícího způsobu nabývání slasti: orální, anální, falická, latentní a genitální. (Vágnerová, 2012)

Freudova teorie psychosexuálního vývoje má 5 stádií:

- **1. stádium vývoje – orální fáze:** od narození do 12. až 18. měsíce. Zdrojem slasti v této době jsou ústa, jimiž kojeneček přijímá potravu, čili saje z matčina prsu („na ženských prsech se setkávají láska a hlad“, S. Freud, 1900). (Ratislavová, 2008, s. 11) Pomocí úst je kojeneček v kontaktu s matkou a jinými předměty kolem sebe, „poznává svět“. V tomto období se vytváří model osvojování a formují se prvotní vztahy. Základním vztahem v tomto stádiu vývoje je vztah k matce. (Kohoutek, 2010)
- **2. stádium vývoje – anální fáze:** od 12. až 18 měsíce do 36. měsíce. V tomto období jsou původem slasti vyměšovací procesy. Dítě se učí kontrolovat zadržování, vyprazdňování a uvolňování stolice a poprvé se setkává s rodičovským omezováním této aktivity. Dítě si vytváří schopnost manipulace a sebekontroly. (Cherry, 2016, vlastní překlad)
- **3. stádium vývoje – falická fáze** (falus = označení pro mužský pohlavní úd): věk dítěte mezi 3. a 6. rokem. Zdroj blaha v této době představuje oblast genitálií. Dle Freuda závisí chápání odlišností pohlaví u dětí hlavně na tom, zda vlastní, nebo nevlastní penis. Říká, že přítomnost nebo absence penisu nepředstavuje jen anatomickou rozdílnost, ale je to především jeho symbolická důležitost. U dětí se vytvářejí platonické vztahy k rodičům opačného pohlaví a pocity zášti a rivality k rodičům stejného pohlaví. U mladých chlapců se ve spojitosti s tím prý může objevovat Oidipův komplex. Je to nápodoba vztahů utvářených mezi syny a rodiči

jako v antických bájích. Oidipův komplex pochází z báje o Oidipovi, který zabil svého otce a uzavřel sňatek se svou matkou. Syn se v průběhu separace vzdaluje od matky a začíná vnímat roli i druhého rodiče. Syn má pocit, že musí s otcem o matku bojovat, cítí se ohrožen, protože otec je neúprosný, tvrdý a vyžaduje mnoho. Syn otce nesnáší, ale zároveň cítí obavu z otcova trestu – kastrace. Chlapec matku miluje, chce být k ní laskavý, chránit ji a závidí otcí jeho blízký vztah k matce. Díky kastroční úzkosti chlapec odmítne incestní vztah, přemůže své nenávisné pocity vůči otcí a identifikuje se s ním. U dívek se popisuje Elektrín komplex, což je neuvědomělý erotický vztah dcery k otcí. Elektrín komplex vypráví o dívčích pocitech znevýhodnění v porovnání s chlapcem, protože mu závidí jeho penis. Dívka se odklání od matky a začíná vůči ní pociťovat nenávisť, protože právě matka dovolila, aby dívka neměla penis. Přilne ke svému otcí, protože je vlastníkem tak obdivovaného orgánu, a chce s ním mít i dítě. Dívka nakonec přijde na to, že je uskutečnění tohoto úmyslu nereálné, a identifikuje se s matkou. Svoji náležitou pohlavní roli v kultuře nalézá dítě díky identifikace s rodičem stejného pohlaví. Současně vzniká superego. Dítě tak získá názory a normy přejaté od rodičů a jejich nedodržení způsobuje pocit provinění. (Mahler, 2013)

- **4. stádium vývoje – latentní fáze:** doba od 5 až 6 let do počátku pubescence. Toto období je poměrně klidné a stálé. Děti se zaměřují hlavně na zájmové činnosti a na své úlohy ve škole. Učí se kulturním hodnotám a morálce. (Cherry, 2016, vlastní překlad)

Této fázi S. Freud nevěnuje mnoho pozornosti, jelikož se prý neprojevuje vývoj libida. (Kohoutek, 2010)

- **5. stádium vývoje – genitální fáze:** V období puberty nastává opětovné vzkříšení slasti zaměřené na genitálie. Forma, kterou je slast získávána, se mění. Nejdříve se týká hlavně provozování erotické autostimulace a až po navazování bližších vztahů s jinými lidmi mohou tyto poměry nabýt sexuálního rázu. (Vágnerová, 2012, s. 35)

Freudova teorie psychosexuálního vývoje byla velmi prospěšná hlavně proto, že poukázala na důležitost časného období pro další psychický vývoj osobnosti. (Vágnerová, 2012, s. 35) Tato teorie však byla také zkritizována za svou jednostrannost a velký důraz na sexuální pud. (Ratislavová, 2008, s. 11)

3.2 Vývoj k mužství podle Poněšického

Obdobně jako dívky i chlapci se identifikují z velké části s tím, kdo se o ně jako první stará, ponejvíce je to matka. Učení je nejprve nápodobou, vcítěním a i přebíráním všeho od matky. Toto učení spadá do symbiotického a stále ještě naivního chování vůči matce.

Identifikace je odpověď na separaci (což probíhá již od narození). Dítě je od začátku svého vývoje pod vlivem tzv. instrumentálního učení, to znamená, že je utvářeno zavrhováním a přijímáním jeho chování okolím. Okolí má vůči dítěti jistá očekávání, rodiče předpokládají, co je pro jejich dítě vhodné, ale to mu dává velmi malý prostor k sebeutváření. Tato očekávání dítě vytyší a podle toho se chová, takže když se budeme chovat k dítěti jako k chlapci, bude se i jako chlapec poté chovat. Naše postoje a reakce k němu, které formují jeho chlapeckou identitu, mohou být vědomé i nevědomé. Chlapec se poté snaží zprostit prvotní ženské identifikace, protože usiluje o nastolení identity mužské a má obavy o ustrnutí na ženské úrovni. Jelikož je mužská identita druhotná, je o mnoho křehčí než identita ženská. Muži mají tendenci si celý život své mužství dokazovat, proto nacházejí zalíbení v silných autech, rvačkách nebo soutěživosti v zaměstnání. Mají touhu zmocnit se politického světa.

Muži se snaží ovládat i svou ženskou sféru, potřebují jí mít pod kontrolou. Již u mladých chlapců je na případné holčičí chování nahlíženo jako na něco abnormálního, ostatní děti se jim smějí, chlapci se seskupují do party a brání se ženskému prvku. Čím silnější je potlačení ženské složky uvnitř chlapců, tím větší je strach z jejího možného projevení. Snaží se zkrátka obětovat vše, co mělo spojitost s ženstvím – schopnost hluboce se vcítovat, zaobírání se svým vlastním duševním životem, přiznání své citlivosti, touha po něžné lásce... Potlačením těchto schopností však nedochází k jejich odstranění. Čím více si něco odmítáme připouštět a bráníme se tomu, tím méně máme šanci to zpracovat a tím více je zřejmé, že se to objeví jinde, v jinou dobu a v odlišné podobě. Muž se snaží o přesilu nad ženstvím hlavně ve sféře moci a inteligence, ovšem doma se adaptoval na ženský element. Existuje mnoho případů, kdy jsou úspěšní muži doma „podpantofláky“, anebo nechají o sebe pečovat, nechají se oslovovat zdvořilými a jsou na své ženě emočně závislí.

Z tohoto lze usuzovat, že pro muže je separace od matky a individuace mnohem lehčí než pro ženy. Muž ženskou identifikaci potlačuje také o to více, jakmile se vzorem

ztotožnění stane otec. Stává se mužem jak tím, že si začíná uvědomovat svou chlapeckou rozdílnost, tak tím, jakým způsobem se k němu chová okolí. Díky postupné identifikaci s otcem vzrůstá i otcova pozornost vůči synovi a začínají si navzájem více rozumět. To vše pomáhá k viditelné separaci a individuaci, kterou usnadňuje i pohlavní rozdílnost mezi synem a matkou. Další účinnou moc má respekt matky vůči synovi, který je větší než ten, který má k dceři. Je to dáno tím, že dcera je pro matku „žensky příbuzná“ a že si matka myslí, že přesně zná dceřiny potřeby. Chlapec je pro matku zdroj něčeho odlišného a pro ni neznámého, jeho potřeby tak snadno odhadnout nedokáže. Tato nejasnost způsobí, že synovi nechává více volnosti ve vývoji, hlavně v oblastech, které jsou pro ni částečně neznámé. Jsou to hlavně první náznaky dětské sexuality a agresivního jednání. Matka chlapecké chování uznává a potvrzuje a to vytváří silný a bezkonfliktní vztah matky a syna. (Poněšický, 2012, s. 62–68)

3.3 Teorie podle Nancy Chodorowové

Podle Chodorowové (1999) se mužství u chlapce rozvíjí v rodině, v níž hlavní roli v péči o něho hraje matka, kdežto otec je do péče méně začleněn. Na vývoj muže má také vliv společnost, v níž je nerovnost pohlaví a mužská nadřazenost běžná. Chlapec vidí mužství jako méně dosažitelné než ženství, jehož zdrojem je matka. Muži také nejsou každodenně tolik významní, tudíž si je děti lehce idealizují. (Chodorowová, 1999)

Podle Chodorowové si musí chlapec odepřít závislost na matce, aby mohl přimknout k něčemu neženskému. To je dle teorie důvodem, proč mají muži problémy s vytvářením vztahů. Pro muže je důležité hlavně být úspěšný a vlastní menší um porozumět pocitům svým i jiným. Mužská identita se vytváří separováním, z toho důvodu mohou někdy mít, při vzniku nového vztahu v dospělosti, pocit ohrožení. (Ratislavová, 2008, s. 12)

V knize *Psychoanalysis and the Sociology of Gender* tvrdí Nancy Chodorowová, že mateřství plní ženskou psychologickou potřebu pro vzájemnou blízkost. Chodorowová také popisuje rozdíly v mateřských vztazích se syny a s dcerami. Uvádí, že matky a jejich synové jsou si velmi blízcí a také na ně nahlízejí jako na odlišné, protože s nimi nesdílejí ty samé zkušenosti jako s dcerami. Chodorowová tvrdí, že dospělí muži, kteří nejsou zvyklí na blízký vztah, nechávají z toho důvodu mateřství na ženách. (Newman Metzl, 2016, vlastní překlad)

4 MUŽ JAKO PARTNER TĚHOTNÉ ŽENY

Partnerský vztah prochází během těhotenství velkými změnami. Po partnerovi je ze strany těhotné ženy vyžadováno velmi mnoho. Těhotná partnerka potřebuje více lásky, povzbuzení a také pocit, že ji partner dostatečně podporuje. Jestliže si těhotná žena myslí, že se ji tohoto dostává méně, lehce získá pocity strachu a úzkosti. Na partnera v tomto období často spadne mnoho požadavků. Očekává se od něho, že bude silný, ochránářský, pro partnerku jistotou a oporou a že bude schopen zajistit rodinu po všech stránkách. Ale také jsou požadavky takové, že musí být citlivý, něžný, starostlivý a svou partnerku plně chápat a podporovat.

Někdy je pro muže velmi těžké vyhovět a splnit všechna očekávání, i když by si to přáli. Během těhotenství zažívá mnoho mužů pocity, se kterými se přespříliš nechlubí. Nemluví o nich ani se svými kamarády nebo partnerkou. U spousty mužů se mohou projevit pochybnosti, zda jsou skutečně otci nenarozeného dítěte (Ratislavová (2008) udává, že dle průzkumů z USA má prý až 70 % mužů obavy, že dítě, které nosí jejich partnerka, ve skutečnosti není jejich), nebo jestli vůbec zvládnou se otci stát. Nejsou si jisti, zda se na dítě těší, nebo si spíše uvědomují, co všechno dítě s sebou přinese. Na počátku těhotenství se u mužů můžeme setkat se stádiem šoku a popření. V této situaci se mohou objevit psychické obranné mechanismy jako například agrese nebo únik, někteří se i uchýlí k nátlaku na ženu s cílem dohnat ji k umělému ukončení těhotenství. K tomu se mohou připojit obavy ze závazků, starostí nebo ztráty volnosti a nezávislosti. Muž musí přijmout novou životní roli, ale to není vždy snadné. Po této fázi se většinou dostaví smíření a vyrovnání se s nově nabytou rolí otce. Na konci těhotenství se muži mohou cítit vyřazení z části života partnerky, což může mít za následek žárlivost, závist nebo dojem zbytečnosti. Proto je třeba, aby se pokusil o splynutí se svou otcovskou rolí, například být přítomen na kontrolách u lékaře, povídat si se svou partnerkou o dítěti, pomáhat stavět „hnízdo“ nebo také společně navštěvovat předporodní kurzy, v nichž má šanci se setkat s ostatními tatínky a sdílet spolu podobné stesky. (Ratislavová, 2008, s. 46)

Dle Vágnerové (2007) je nezbytné, aby se žena s partnerem snažila podělit o možnost sdílet a prožívat vývoj a projevy dítěte, protože nastávající otec potřebuje cítit, že je pro svou rodinu významný, potřebný, zodpovědný a že se těhotenství účastní.

Před porodem mohou nastat pochybnosti, zda opravdu dokáže finančně zabezpečit rodinu, zda bude dobrým otcem, a může si začít uvědomovat, čeho všeho se bude muset

vzdát. Jeho dosavadní život, přátelé, aktivity volného času i zvyky – to vše již nebude stejné.

Mužskou psychikou se veřejnost příliš nezaobírá, a tak se stává, že případné psychické problémy muži uzavírají v sobě a neřeší je. To může vyústit ve větší krizi v partnerském vztahu třeba i hned po porodu. Aby bylo možné předejít těmto problémům, je dobré udržovat vzájemnou komunikaci a tolerovat všechny možné emoce partnera.

Nedávné výzkumy prokázaly, že se muž v průběhu těhotenství partnerky mění nejen po psychické stránce, ale i po té biologické. Hladiny mužského hormonu testosteronu se u nastávajících otců totiž mění. V období prvního trimestru těhotenství zůstávají hladiny testosteronu stálé a až poté klesají. Úbytek pokračuje až do období 3 měsíců po narození dítěte. Nastávající tatínkové měli o 30 % nižší hladinu testosteronu než muži bezdětní. Někteří mohou mít sníženou hladinu testosteronu po celou dobu těhotenství a některým může poklesnout až po porodu dítěte. (Ratislavová, 2008, s. 46)

4.1 Couvade syndrom

Pojem couvade známý také jako „těhotenství mužů“ poprvé použil v roce 1865 britský antropolog Edward B. Taylor, termín pochází z francouzštiny a znamená „připravovat se“ nebo „sedět na vejcích“. Syndrom popisuje situaci, kdy jinak zcela zdravý nastávající otec začne pociťovat psychosomatické příznaky spojené s těhotenstvím a otcovy jednání a chování se změní. Symptomy se vyskytují hlavně ve druhém a třetím trimestru těhotenství jeho partnerky, zahrnují nevolnost, pálení žáhy, bolesti břicha, nadýmání, změny chuti k jídlu, problémy s dýcháním, bolení zubů, bolesti zad atd. Mezi psychologické příznaky patří neklid, úzkost, snížené libido nebo deprese. (Hall-Flavin, 2016, vlastní překlad)

Původ tohoto syndromu může pocházet z rituálů různých kultur, jako je například držení diety na Borneu, kde muži jedí jen rýži se solí. Ve Skotsku a v Irsku nosil otec část oblečení své partnerky, aby převzal díl jejích porodních bolestí. Další teorie se zabírají například žárlivostí na těhotenství, somatickým vyjádřením úzkosti, zajištěním legitimacy dítěte nebo ambivalencí ve vztahu k manželce. Příčiny mohou být i biologické (působení snížené hladiny testosteronu a zvýšení hladiny prolaktinu). Výskyt couvade syndromu je běžnější u starších mužů, u mužů s velmi blízkým vztahem s matkou a u partnerů úzkostných žen. Syndrom postihuje 11–35 % nastávajících otců a je téměř vždy dočasný a

nezávažný. (Ratislavová, 2008, s. 47)

U některých přírodních národů můžeme najít rituál couvade jako způsob odlákání zlých duchů, kteří mohou napadnout matku po porodu. Rodící žena údajně neprojevuje při porodu bolest a okamžitě se po narození dítěte vrátí ke své předešlé práci. Zatímco muž si ve snaze odlákat zlé duchy rozdrásá kůži a předstírá, že je zraněn a nemocen. (Konečná, 2011, s. 31)

5 PŘÍTOMNOST MUŽE U PORODU

V dřívějších dobách byl porod pouze ženskou záležitostí. Za časů porodů převážně v domácím prostředí byly přítomny jen porodní báby, matky nebo jiné ženy, které pomáhaly s příchodem dítěte na svět. Nastávající tatínci vyčkávali obvykle za dveřmi, anebo jen někdy mohli být i přítomni. *„Přítomnost manželova poskytuje taktéž značnou úlevu oběma stranám, může pak manžel stát nebo sedět při levé straně lůžka, kdežto druhou stranu zaujímá babička porodní. Jiné mužští nemají při porodu býti přítomni“* (Křížek, 1889, s. 114)

Po přesunu porodů do nemocnic byla také přítomnost kohokoli jiného než zdravotnického personálu na porodním sále zcela nemyslitelná.

„Ve Francii jsou manželé dokonce tak daleko, že na porodnická oddělení přicházejí společně a muži pomáhají svým manželkám při porodu. U nás sice tento způsob nepovažujeme za nejvhodnější, neboť se při tom porušuje přísná porodnická hygiena porodního sálu, a kromě toho si naše rodičky (podle výsledků provedeného průzkumu) takovou pomoc nepřejí; přesto se však o tomto francouzském zvyku zmiňujeme, neboť je příkladem svrchované manželské pozornosti“ (Trča, 1971, s. 84)

Nepředstavitelné byly i návštěvy maminek na oddělení v době šestinedělí, proto tatínci poprvé spatřili svého potomka jen zběžně na dálku z otevřeného okna. Ke konci 90. let se však začala situace měnit a partneři rodících žen se začali objevovat na porodních sálech jako doprovod při porodu. Vůbec první porod v České republice, u kterého byl přítomen partner ženy, se uskutečnil ve znojenské nemocnici v roce 1984. (Trča, 2004) Dnes je již naprosto běžnou záležitostí, že si žena může za doprovod na porodní sál zvolit, kohokoli chce. Může to být její matka, sestra, dula, ale nejčastěji je to právě její partner. (Zemenová, 2011, online)

Je třeba říci, že ne každý muž je při porodu partnerky pro ni tou pravou oporou a ne vždy je jeho přítomnost přínosná. Vždy jsou důležité mužovy důvody, proč chce u porodu být a co od toho přesně očekává. Muž může cítit povinnost vůči ženě, která ho do tohoto úkolu může, ale nemusí přemlouvat, může to považovat za obvyklou věc, protože tak to dělá většina jeho kamarádů a známých a on nechce vyčnívat nebo vypadat jako zbabělec. Partner je někdy i zvědav, co se pod dříve jen ženskou záležitostí skrývá. Také však může cítit upřímné úsilí být pro ženu oporou a společně prožít narození dítěte. Existuje mnoho postojů nahlížejících na téma partner u porodu. Tyto postoje sahají od těch krajně

zavrhujících až po ty plně souhlasné. Ovšem právě poznání, jak fungují partneři při porodu, může odrážet jejich skutečný stav partnerského vztahu, míru intimity mezi nimi a i způsob, jakým budou nastávající rodiče vychovávat a pečovat o svého potomka. (Lábusová, 2016, online)

Pár by měl možnost partnera u porodu předem prodiskutovat, partneři by si měli navzájem říci, co každý upřímně chce a očekává, a na základě toho určit, zda partner bude ženu doprovázet porodem, nebo zda jeho přítomnost zcela vhodná není. Během porodu dopadá na ženu mnoho negativních vlivů, například strach, cizí prostředí nebo bolest. Díky partnerovi je možné tyto vlivy omezit nebo odstranit, ale na druhou stranu se může také stát, že přítomnost partnera způsobí jen zhoršení situace. Na partnera v období porodu totiž také působí vlivy, které na něho mohou mít negativní dopad. Je to například tlak, který je na něho veden společností a okolím. U porodu po otci požadujeme jeho aktivitu, empatii a podporu své rodící partnerce. Jenže muž v tu chvíli také prožívá strach, úzkost, zoufalství a může požadovat podporu od okolí. Pro některé partnery mohou být prevencí negativních pocitů během porodu návštěvy předporodních kurzů ještě v době těhotenství. Kurzy jsou určeny ke snaze odstraňovat obavy a negativní pocity, které souvisejí s porodem a porodními bolestmi. (Surovcová, 2015, s. 14)

Aby byl muž dobrým partnerem u porodu, musí dbát na své základní potřeby, jako jsou například pitný režim, strava, odpočinek atd. Muž většinou cítí nejistotu a strach a někdy se stane, že nastávající matka vnímá potřebu mít svého partnera na blízku, vyžaduje neustálou podporu, ale to může být pro něho velmi stresující a vyčerpávající. Muži často také skrývají strach o matku a dítě a je pro ně těžké zachovat klid. Tyto pocity mohou eskalovat a vyvinout se v úzkost a ovlivnit vlastní průběh porodu. Muži obvykle cítí silnou potřebu informovanosti o tom, co se právě děje nebo se dít bude. Proto je nezbytné, aby byl muž otevřený a nebál se porodní asistentky na cokoli zeptat, popřípadě ji požádat o pomoc při pocitu úzkosti. Porodní sál je pro muže většinou cizím prostředím. Pohled na rodící partnerku může být stresující. Muž vidí někoho sobě velmi blízkého v neobvyklé situaci. Žena se v této době mění, může být zoufalá, zažívat bolest a trpět. Partner může zažívat rozpolcenost, jelikož si není jist, co má dělat a jak pomoci. Přemýšlí, jestli nepřekáží, kam se má postavit, nebo jestli je po něm vůbec něco požadováno. Úkolem pro partnera během porodu je zajišťovat příjemné prostředí, pomáhat ženě při jejích přáních a hlavně se snažit odnést a pamatovat si jen ty pozitivní zážitky. (Maršíková, 2016, s. 21 - 22)

5.1 Klady přítomnosti muže u porodu

Viceprezidentka Mezinárodní konfederace porodních asistentek Debrah Lewis mluví o nezbytnosti přítomnosti u porodu: „*Studie prokázaly, že přítomnost otců při narození dítěte má obrovský dopad na jeho život. I předčasně narozené děti přibývají na váze díky přítomnosti otce mnohem rychleji.*“ (ICM, 2014)

Odborníci říkají, že přítomnost otce u porodu ulehčuje jak porody fyziologické, u nichž nenastávají komplikace, tak porody komplikované, partner totiž zastává funkci podpory ženy. Muž ženu motivuje a uklidňuje. Někdy bývá i mluvčím ženy, když je zrovna ponořena do sebe, soustředí se na porod a není v tu chvíli schopna plně se zdravotnickým personálem nebo s rodinou komunikovat. Muž zajišťuje pocit jistoty a bezpečí, žena nemá pocit, že je v tom sama. Pomocí masáže a změnou polohy partnerky může muž zmírňovat porodní bolesti. Nastávající otec také asistuje ženě, snaží se zajišťovat její potřeby, které má (omývat ji, pomáhat při chůzi apod.). Pomáhá s vytvořením příjemného prostředí například prostřednictvím hudby, aromaterapie nebo sledováním oblíbeného filmu. Další kladný důvod přítomnosti muže na porodním sále je posílení vztahu mezi ním a jeho partnerkou. Při porodu se nerodí jen dítě, ale i matka a otec a spolu se stávají rodiči. Porod jejich společného dítěte je dalším zdolaným mezníkem jejich vztahu a otec by u této události neměl chybět. Snad největší pozitivní věcí pro otce je možnost časného kontaktu s jeho právě narozeným dítětem. (Surovcová, 2015, s. 15)

„*Odměnou toho, že budete u porodu, není to, že uvidíte, jak se rodí děti, ale první kontakt s vaším potomkem. Když vaše první dítě otevře oči, nadechne se, nebo vám chytne ruku pár minut po porodu, to jsou zážitky i pocity, které ve vás i vašem potomkovi navždy zůstanou. Byl to nepopsatelný pocit a zážitek, který ve mně hluboko zůstane. Své manželce jsem byl během jejího porodu oporou a osobně si nedovedu představit, že bych úmyslně chyběl u dalšího porodu, bude-li v budoucnu nějaký.*“ (jeden z otců, Liga otevřených mužů, 2016)

5.2 Zápory přítomnosti muže u porodu

Ne každý muž je pro průběh porodu přínosem. Je skupina typů mužů, u nichž není vhodné, aby byli na porodním sále přítomni. Muži úzkostliví, u kterých se projevuje přílišná upovídánost ve snaze zakrýt svou nervozitu, mohou ženy rušit při koncentrování se na porod. Neblahý vliv na průběh porodu mohou mít muži přehnaně protektivní, kteří neustále hlídají svoji partnerku. Takový partner se nezajímá a nereaguje na potřeby ženy,

pouze je předpovídá, ale není schopen jí věnovat dostatečný klid, k porodu tolik potřebný. Některé muže může jejich partnerka vykolejit svým změněným chováním. Nastávající otec doposud neviděl svou ženu v takovém stavu a to u něho může vyvolat strach a stres, který poté na svou partnerku přenáší. (Odent, 2011, str. 67-68)

Určité zážitky z průběhu porodu mohou u slabších jedinců v pozdější době vyústit v psychické trauma, které je nutné vzápětí řešit. Muži mohou pociťovat beznaděj, což může být důsledkem pocitu neschopnosti své partnerce pomoci a podpořit jí. U labilnějších otců může jejich zážitek u porodu skončit kolapsem, neboť ne každý muž vydrží všechny úkony, které se u porodu vyskytují a vykonávají. Dalším záporom přítomnosti muže je jeho případná pozdější sexuální zdrženlivost nebo různé poruchy, které mohou narušit partnerský život. V případě, že muž v průběhu minulého porodu zažil nějaký nepříjemný, nebo až stresující zážitek, je vysoké riziko, že nebude u porodu schopen plnit svou roli a nebude dostatečně podporovat svou partnerku (když například na naléhání partnerky svolí, že bude u porodu přítomen). (Surovcová, 2015, s. 15 - 16)

Pro tyto všechny důvody je velice důležité, aby k sobě byli partneři upřímní a otevření, řekli si, co chtějí a jak si průběh porodu představují. Je nezbytné, aby se vzájemně do ničeho nenutili a byli tolerantní k potřebám a obavám toho druhého.

5.3 Role porodní asistentky

Úkolem porodní asistenty je napomáhat k navození příjemného prostředí, v kterém budou oba partneři spokojeni a v němž je nic nebude zbytečně rušit. Asistentka je k dispozici nejen ženě, ale i jejímu partnerovi, který se dostává do situace pro něho zcela neznámé. Měla by být připravena nastávajícímu otcovi pomoci a poradit mu, co má dělat, jak ženě ulevovat od bolestí, co má říkat a jak vůbec nejlépe plnit svou roli na porodním sále. Porodní asistentka by měla včas rozpoznat nežádoucí vlivy, ať už to jsou charakterové vlastnosti partnera, které nejsou vhodné pro nerušený průběh porodu, nebo jeho aktuální psychický stav, který pro ženu také není žádným přínosem. Protože jsou muži hrdí již ve své podstatě, je pro ně velmi těžké uznat vlastní vysílení a pocit, že již více nezvládnou. A je to právě hlavně porodní asistentka, která mu vysvětlí, že uznat slabost není prohrou a že je pro průběh porodu lepší, když se například na moment vzdálí, odpočine si a načerpá sil nutných pro další podporu své rodící partnerky.

6 MUŽ JAKO OTEC

Anglický psychoanalytik John Bowlby prohlašoval, že je to pouze matka, která zaručuje správný vývoj dítěte v normálního a zdravého dospělého člověka. Byla to teorie vazby vzniklá jako následek všeobecné představy, že vztah matky a dítěte je nezastupitelný a z velké části jej řídí pud. Pozdější výzkumy však tuto teorii vyvrátily a prokázaly, že i otec je velmi podstatný, a to již v časných etapách života dítěte.

Dle Šulové jsou rozdíly mezi výchovou matky a otce zřejmé. Matka například usiluje o to, aby dítěti věnovala co nejvíce nerušené pozornosti, s dítětem má utvořenou společnou řeč, která je pro někoho jiného jen obtížně srozumitelná. Při využití této mluvy při kontaktu s otcem se dítě spíše setká s otcovým požadavkem, aby to řeklo ještě jednou a srozumitelněji. Dítě musí vynaložit více úsilí k tomu, aby mu otec porozuměl a poskytl mu dostatek pozornosti. Otec tak dítě začíná připravovat na komplikovanější komunikaci s neznámými lidmi. (Postránecká, 2015, online)

Otcové jsou důležití pro psychickou vyrovnanost svých dětí. Studie říkají, že je-li otec laskavý, podporující a dostatečně zapojen do výchovy svého dítěte, může významně přispět jak k jeho kognitivnímu, jazykovému a sociálnímu rozvoji, tak k akademickým úspěchům, silné osobnosti a samostatnosti. Náš prvotní vztah s otcem může ovlivnit všechny naše vztahy od dětství až do smrti, zahrnující ty přátelské, milenecké nebo manželské. Tyto brzké vzory vzniklé ovlivňováním otcem jsou poté promítnuty do všech vztahů. Ovlivňují nejen vlastní představy o tom, kdo jsme nebo jaký máme vztah k ostatním, ale také vytyčují meze toho, co považujeme za přijatelné a naší lásky hodné.

Dívky budou hledat muže, kteří budou splňovat požadavky, jež se zformovaly vlivem otcovského vzoru. Jestliže byl jejich otec hodný, milující a vlídný, budou tudíž tyto vlastnosti vyhledávat u mužů. Budou pátrat po těch vlastnostech, které znají z dětství, protože předpokládají, že s nimi budou muži umět zacházet.

Chlapci se naproti tomu snaží sami sebe utvářet podle vzoru otce. Hledají otcův souhlas ve všem, co dělají, a kopírují jeho chování. Jestliže byl otec hrubý, kontrolující nebo zneužívající ostatní, bude syn napodobovat jeho chování. Bude-li milující a podporující, syn bude chtít být také jako on. (Gross, 2014, online)

6.1 Otcové a dcery

„Jsou první láskou žen jejich první partneři? Nikoliv. Jsou to otcové. Nikdo z mužů údajně ženy nepředurčí – neposílí nebo nezraní – víc.“ (Lábusová, 2014, online)

Nejnovější výzkumy dokázaly velmi významný vliv, který mají otcové na své dcery. Dívky dnes musejí odolávat různým ohrožením a otec může hrát roli ochránce. Dnešním častým problémem u dívek je předčasná sexualizace. Vlivem omezeného času, který dívka tráví se svou matkou, a tlakem médií se dívky domnívají, že je nutné, aby byly hubené, vyzývavé a chlapcům tělesně svolné (věk prvních sexuálních zkušeností se snížil). Myslí si, že to vše musí být, aby byly milovány a chváleny. Zaujetí svým tělem, vzhledem, oblečením a dietami může způsobit mnohdy neštěstí. Dívky nebyly nikdy tak moc zoufalé a úzkostné, jako jsou dnes.

Právě v této oblasti může otec mít velmi důležitou roli. Protože je to rodič odlišného pohlaví, stává se pro dívku „cvičným mužem“. Jestliže si otec dcery již od útlého věku všimá, projevuje jí lásku, vstřícnost a má zájem o její bytí, o to, jak probíhá její den, jak si hraje, a rád s ní tráví čas, vzbudí to v dceři dojem, že ona sama je kvalitní a pozoruhodný člověk. Otec, který si najde čas na trávení odpoledne s dcerou, který ji bere na cesty, něco jí ukáže, naučí a který s ní rád tráví čas, ji může přesvědčit o její inteligenci, jedinečnosti a všech pozitivních vlastnostech, které má. Je již potvrzeno, že otcův zájem o dceru je nejideálnější prevencí brzkého sexuálního života. Vědomí toho, že „táta si o mně myslí, že jsem báječná“, je pro děvče tou nejdokonalejší ochranou. (Biddulph, 2011, s. 169–170)

Matka je pro dceru příkladem nebo i konkurencí a má podíl na utváření dceřiny emocionální identity. Avšak otec je dceřin ideál, od něho se učí o vztazích k dalším mužům. Díky otci pozná mužské oblasti, jako jsou racionalita nebo výkonnost. Díky otci si dívka uvědomí cenu svého ženství a tvoří si představy o ideálním partnerovi. Otcové také na své dcery působí ve smyslu orientace v kariéře. (Lábusová, 2016)

„Před téměř třiceti lety zrealizovaly dvě renomované americké průkopnice nových pohledů na soužití žen a mužů, Margaret Hennigová a Anne Jardinová, tehdy ojedinělý výzkum mezi pětadvacetiletými ženami, mimořádně úspěšnými v odpovědných manažerských pozicích a subjektivně spokojenými se svým životem. Kde mají úspěch a spokojenost kořeny, pátralo se. Výsledky překvapily svou jednoznačností: Naprostá většina z oslovených manažerek strávila dětství v blízkosti láskyplného angažovaného otce, který s

dcerkou trávil hodně času, zapojoval ji do mužských aktivit (např. rybaření či lovu) a podporoval ji v odvaze a průbojnosti... Otec je zřejmě nejdůležitějším mužem v životě ženy, zněl posléze závěr výzkumu.“ (Lábusová, 2016, online)

6.2 Otcové a synové

Otcové vždy učili své syny určité věci, ale až nyní víme, jak moc podstatné jsou. Otec učí svého syna energičnosti, rozhodnosti, temperamentu, ale také hlavně bezpečnosti. Toto lze vidět na oblíbené činnosti chlapců – zápasení. Během zápasení se otec snaží všechny tyto důležité vlastnosti malému chlapci vštípit: sebejistě zápasit, ale nezranit. Tato disciplína je u chlapce velmi podstatná, protože až vyroste, bude nejspíše mohutnější a silnější než jeho přítelkyně nebo manželka. Musí se umět vyrovnat s kritickým hodnocením, které mu věnuje s největší pravděpodobností jeho partnerka. Chlapec se naučí, jak přijímat kritiku, ale svou fyzickou sílu k vyrovnání se s ní nepoužívat. Svou sílu se naučí korigovat díky otci, který mu nikdy neublížil a nedovolil mu ubližovat jiným. (Biddulph, 2011, s. 171)

Otcové jsou mnohem více než jen další dospělí v rodině. Mají pozitivní vliv na své děti, poskytují ochranu, ekonomickou podporu a také mužské vzory. Jejich výchovný styl je výrazně odlišný od stylu matky a právě tento rozdíl je důležitý pro vývoj dítěte. Otcové totiž milují své děti více „nebezpečně“, protože vychovávají své děti drsněji a působí podpůrně na jejich konkurenceschopnost. Také děti učí nezávislosti a podporují riskování, což je důležité právě pro chlapce. Otcové zdůrazňují ve výchově pravidla, spravedlnost a poctivost, učí své syny objektivitě a následkům dobra a zla. Přípravují syny na výzvy života a ukazují jim respekt mezi pohlavími: Jak správný muž jedná se svou ženou. Otcové svým synům pomáhají najít hranice v partnerských vztazích. Učí je houževnatosti, poctivosti, věrnosti a vytrvalosti, a to například jen dodržováním vlastních slibů. I chlapci potřebují lásku, náklonnost, schvalování a hlavně uznání. Otec by význam emocí svého syna neměl bagatelizovat, naopak by jim měl umět porozumět. (Payleitner, 2010)

6.3 Zpracování porodu: posttraumatická stresová porucha

U některých tatínků mohou děsivé zážitky z porodu způsobit posttraumatickou stresovou poruchu. Pojednává o tom studie z Oxfordské univerzity. Zážitky otců v této studii zahrnovaly spatření velkého množství krve, strach o život své partnerky a dítěte a potřeba dítě umístit na jednotku intenzivní péče. Poporodní trauma není nic nového. Studie

ukázaly, že až 34 % matek trápil nějaký typ traumatu a že 9 % žen prodělá posttraumatickou stresovou poruchu, která vznikne následkem porodu. Problém je, že zatímco o matku a dítě se zajímá spousta lidí – lékaři, rodina, přátelé –, většina emocionálních potřeb muže zůstávají bez povšimnutí a řešení. (Hays, 2016, vlastní překlad)

Posttraumatická stresová porucha je úzkostná porucha, která se objevuje do šesti měsíců od události traumatického zážitku. Mohou to být živelné katastrofy, válka, mohou to být případy menší závažnosti, jako jsou přepadení nebo autonehoda.

Porucha se vyznačuje opětovným a vtíravým rozpomínáním a prožíváním stresující události v podobě vzpomínek nebo snů. Tyto vzpomínky mají mnohdy formu „záblesků“ (flashbacků). Poznamenaný se poté obvykle vyhýbá podnětům, které mu danou nepříjemnou událost připomínají. Vyhýbají se tedy podobným zprávám, situacím, nebo dokonce místu, kde se příhoda odehrála. Také jsou přítomny alespoň dva z těchto symptomů: narušený spánek, poruchy soustředění, hypervigilita, podrážděnost či návaly hněvu nebo přehnané úlekové reakce. Někdy se mohou objevit i přetrvávající bolesti zad nebo hlavy, bušení srdce nebo problémy s dýcháním. (Polách, 2015)

V oxfordské studii byli dotazováni muži po zážitcích z porodů i akutních císařských řezů. Mnoho z nich trávilo dobu porodu na nemocničních chodbách ve strachu o svou ženu a dítě. Jeden říká: *„Byl jsem jen postaven do kouta, zatímco se zdravotnický personál staral o mou ženu, které museli provést akutní císařský řez. Byl jsem nervózní, nebyl tam nikdo, kdo by mi vysvětlil, co se děje. Jen předpokládali, že budu v pořádku, a nikdo se neobtěžoval zeptat se, jak to zvládám. Nikdo mi nenabídl pomoc.“*

Další z dotazovaných odpověděl, že se u něho po porodu objevují flashbaky, jak se dívá přes nemocniční dveře a na sále vidí placentu, která leží na stole. *„Nevěděl jsem, co to bylo. To byl nejvíce traumatický moment, protože jsem nevěděl, jestli je dítě živé, nebo mrtvé. Poté přišly dvě sestry s prázdným inkubátorem, ale nic mi neřekly. To je ten moment, který se mi neustále objevuje v hlavě.“* (Manning, 2013, vlastní překlad)

Výzkumník studie profesor Marian Knight říká: *„Často běháme okolo matky ve snaze zachránit jí život, na otce ale zapomínat nesmíme.“* (2016)

6.4 Otcovství v pozdějším věku

Dnes můžeme často vidět, že si muži, kteří jsou přes 50 let staří, pořizují děti. Mnohdy mají již dospělé potomky z prvního manželství a často jsou jejich vnoučata stejně

stará, jako jejich nové dítě. Většinou je důvodem pozdějšího otcovství vztah s mladší partnerkou, které tikají biologické hodiny. Běžná příčina oddálení je také v touze prodloužení si mladistvého a nezávislého období bez starostí.

U žen je problém, že kvůli menopauze mohou plodit děti pouze omezenou dobu. Muži však toto omezení nemají, neboť spermie se vytvářejí i ve vyšším věku. Proto se muži běžně domnívají, že jejich plodnost nemá žádné limity. Podle odborníků je však kvalita spermií tím nižší, čím jsou muži starší, a narůstá i riziko anomálií. Dle studie z roku 2011 je důležitější kvalita spermií než jejich počet. Také bylo zjištěno, že u mužů ve věku 41–45 let se každý rok snižuje možnost početí o 7 %. Častými důvody jsou nadbytek stresu, nepříznivá strava, ale také poškození zevními faktory. (Pešek, 2013, online)

Dle údajů serveru WebMD v 70. letech tvořili otcové starší 35 let jen 15 % všech otců. Dnes je jich 25 %. (Haubeck, 2017, vlastní překlad)

V roce 2014 vyšla studie v medicinském časopise JAMA psychiatrie v USA, která ukazuje procenta rizik pozdějšího otcovství. Výzkum, který uskutečnila univerzita v Indianě a švédský institut Karolinski na vzorku 2,6 milionu lidí, ukázal, že muži ve věku 45 let a více nesou o mnoho vyšší riziko, že jejich děti budou nějakým způsobem nemocné. U spermatu starších mužů je totiž větší pravděpodobnost, že v něm vzniknou genetické mutace. Jsou tak prokázány například až třináctkrát častější vznik dětské hyperaktivity a dvakrát větší pravděpodobnost duševních poruch u dětí. Také se zjistilo, že děti narozené starším otcům mají horší studijní výsledky a že snadněji podlehnou drogám a alkoholu. Rovněž je u těchto dětí častější vývoj autismu a mentálních retardací. (Gallagher, 2014, vlastní překlad)

Negativem pozdějšího otcovství může být také nedostatečná schopnost stačit svým potomkům například ve sportu nebo i na společných cestách. Starší otec si také hůře připouští dospívání svých dětí a reaguje na to přehnanou péčí. Dalším záparem je stud dítěte, když si okolí není jisto vztahem dítěte a muže. Nejdůležitějším negativem je větší riziko smrti: Uvidí otec své dítě maturovat? Jak se vdává nebo žení? Dočká se vůbec svého vnoučete?

Mezi pozitiva otcovství v pozdějším věku patří možné zkušenosti s výchovou dětí z předešlého manželství. Otcové také tráví méně času sportováním nebo realizováním svých koníčků a věnují se více svým dětem. Starší muži mají více zodpovědnosti, než měli jako mladí. Jsou většinou finančně zaopatřeni, protože jejich kariéra je většinou již ukončena a

nyní mají více času na svou rodinu. (Stušková, 2011, online)

6.5 Nepřítomnost otce ve výchově

Někteří znalci mluví o dnešní společnosti jako o „společnosti bez otců“. Otcové prý nejsou přítomni v rodinách fyzicky, to znamená, že od rodiny zcela odešli, nebo chybějí tak, že jsou pro členy rodiny emočně nepřístupní, zdržují se většinu času v zaměstnání, a když se vrátí domů, nechťejí být rušeni. A protože matky usilují o poklidné rodinné vztahy, tatínka se zastávají a plní jeho požadavky na pokoj od dětí, zvětšují tak už velké vztahové nedostatky mezi dětmi a otcem. (Suchý, 2011, online)

Brett and Kate McKay (2015) uvádějí, že v roce 1960 bylo pouze 10 % dětí vychovááno bez otce. Dnes je to 40 % dětí.

„Matku si svobodně nevolíme. Je zkrátka s námi, od prvního okamžiku našeho života. Setkání s otcem je prvním setkáním s někým, kdo nejsme my. A otec je první svobodně zvolený objekt naší lásky v lidském životě.“ (Rohr, 2002)

Vztah s otcem je pro děti opravdu velmi podstatný, a to již od jejich raného věku. Dle průzkumu již od 2 měsíců mají děti rozdílné reakce na mámu a tátu. Odborníci také říkají, že se podle kvality vztahu mezi dítětem a otcem odvíjí sociální dovednosti syna nebo dcery. Jestliže otec projevuje často své emoce, dítě se je tím snadněji naučí rozeznávat a poté je ve společnosti užívat. V opačném případě u dětí, které vyrůstají bez mužského prvku, se mohou objevovat slabiny ve vzniku sociálních vazeb, tudíž i neschopnost vytvořit pevný a fungující partnerský vztah.

Nebezpečí přítomnosti pouze ženské výchovy je hlavně jednostrannost, neodtajnění druhé části světa. Smysl tkví v doplňování se: Otec učí dítě, jak se prosadit, riskovat, a matka ukazuje, jak se vypořádat s bolestí a nezdarem. Není důležitá pouze jedinečnost obou elementů, ale jejich spojení. Svět bez otců je náročnější pro chlapce než pro dívky. Dcera se má možnost s matkou v průběhu vývoje identifikovat, syn se musí od matky separovat a identifikovat se s otcem, ale jak toto provést, když táta chybí? (Suchý, 2011, online)

Národní iniciativa pro otcovství ukazuje, jak může nepřítomnost otce ve výchově ovlivnit budoucí život dítěte: Uvádí 4x vyšší riziko chudoby, častější poruchy chování, běžnější dětskou mortalitu, vyšší četnost pobytu ve vězení, větší riziko páchaní trestných činů, 7x větší pravděpodobnost otěhotnění v teenagerském věku, častější čelení zneužívání a zanedbávání, běžnější užívání drog a alkoholu, 2x vyšší pravděpodobnost obezity a

nakonec i 2x vyšší riziko předčasného ukončení studia na střední škole. (National fatherhood initiative, 2016, online)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 ZPRACOVÁNÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

7.1 Formulace problému

Role otce hraje neodmyslitelnou roli v životě každého z nás. Otec učí, miluje, povzbuzuje, chválí, vychovává, chrání a je velmi potřebný ve výchově dítěte, ačkoli na tuto skutečnost mnohdy není kladen takový důraz. Muž musí urazit velmi dlouhou a někdy ne příliš lehkou cestu k tomu, aby se otcem stal. Už od dob svého dětství, kdy přijímá určitý vzor otcovství od vlastního otce, se jeho pohled na tuto jeho možnou budoucí roli vyvíjí. Otěhotnění partnerky vždy představuje zlom v jeho životě, stejně tak i narození jeho dítěte. Je to životní změna nejen pro partnerku, která se stává matkou, ale i pro muže, který se stává otcem. Myslím si, že stojí za to, podívat se, co se děje v myšlenkách muže vyvíjejícího se v otce. Rozhodla jsem se, že ve své práci popíši tento vývoj a možné problémy, jež se mohou naskytnout, krize, které lze, nebo nelze řešit, a také jaký vliv má otec na své děti. Co muž v tomto období skutečně prožívá?

7.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu je popsat prožívání muže na jeho cestě čerstvými otcovskými zkušenostmi.

7.3 Dílčí cíle

Mezi mé dílčí cíle patří:

- Zjistit, jak ovlivňují muže jejich otcové ve smyslu předávání mužských a otcovských vzorů a rad.
- Analyzovat psychické prožívání muže po dobu těhotenství své partnerky.
- Dozvědět se, jaké pocity a potřeby má otec při porodu svého dítěte.
- Popsat prožívání muže v období raného otcovství.

7.4 Druh výzkumu a výběr metodiky

Pro výzkumnou část mé práce jsem si zvolila kvalitativní formu výzkumu. Miovský

(2006) uvádí, že tato forma umožňuje popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovatelných vlastností zkoumaných psychologických fenoménů. Využívá k tomu několik principů. V první řadě využívá princip jedinečnosti a neopakovatelnosti, který spočívá v tom, že různí lidé mohou určité fenomény vnímat velmi odlišně. Také využívá princip kontextuálnosti, který zohledňuje fakt, že jen málo zákonitostí v oblasti psychologie platí obecně. Využívá také princip procesuálnosti a dynamiky, který souvisí s vývojem zkoumaného fenoménu čili jeho vzniku, rozvoje, průběhu a případně zániku.

7.5 Metoda

Výzkum vykonávám metodou případové studie. Dle Hendla (2012, s. 102) je to detailní studium jednoho případu nebo několika málo případů. V případové studii sbíráme velké množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců. Cílem je zachycení složitosti případu, popsání vztahů v jejich celistvosti. Předpokladem je, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům. Já vytvořím 2 osobní případové studie.

7.6 Výběr případu

Pro můj výzkum vybírám 2 muže, kteří musejí splnit určitá kritéria. Muži museli mít v době svého dětství určitý mužský vzor, který je ovlivňoval alespoň do jejich 15 let, museli žít po boku své partnerky celé nebo alespoň většinu období těhotenství, také museli být přítomni u porodu svého dítěte. A nakonec má pro výzkum velký význam, když muž působí na své děti po dobu jejich vývoje a růstu do jednoho roku dítěte.

7.7 Způsob získávání informací

Výzkum vykonávám způsobem rozhovoru pomocí návodu. Návod k rozhovoru představuje seznam otázek nebo témat, jež je nutné v rámci interview probrat. Tento návod má zajistit, že se skutečně dostane na všechny témata pro tazatele zajímavá. Je na tazateli, jakým způsobem a v jakém pořadí získá informace, které osvětlí daný problém. Zůstává mu i volnost přizpůsobovat formulace otázek podle situace. Návod pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti. (Hendl, 2012, s. 174) Rovněž budu informace získávat pomocí pozorování respondenta a nejlépe i jeho rodiny.

7.8 Organizace výzkumu

K svému výzkumu jsem vybrala 2 muže. Oba dva jsem již znala z minulosti pouze povrchově a oba souhlasili se začleněním do mého výzkumu. Každý je z odlišného sociálního prostředí a má jiný styl výchovy i pohled na rodičovství. Uskutečnila jsem s nimi rozhovory v prostředí jejich domova, abych navíc měla možnost pozorovat interakce v rodině. Náš rozhovor jsem nahrávala na záznamové zařízení a do své práce jsem jej zaznamenala. Pro nedostatečnou hloubku odpovědí jsem respondenty oslovila ještě jednou, a to přes e-mail, a poprosila je o podrobnější odpovědi na vybrané otázky. Všechna důležitá zjištění rozebírám v diskuzi pro každý případ samostatně a poté bude ve velké diskuzi prostor pro porovnání výpovědí obou respondentů.

Rozhovory se uskutečnily v prosinci 2016, doplnění přes e-mail v únoru 2017.

7.9 Rozhovor č. 1

Anamnéza

Mým prvním respondentem je František. Je 42 let starý a žije jako plavčík. Má jednoho bratra, se kterým se nestýká. Se svou matkou si jsou blízcí, s otcem (když ještě žil) neměl zcela ideální vztah. Otec se respondentovi moc nevěnoval a staral se spíše jen o svůj život. František a jeho manželka Petra jsou svoji již 13 let. Bydlí společně v rodinném domku, který jim věnovala Petřina babička. Mají velmi aktivní životní styl. Velmi je baví běhat maratony, chodit na túry a provozovat všemožné sporty a do všech svých oblíbených aktivit se snaží zasvěcovat i děti. Mají celkem 4 děti. Jejich nejstaršímu synovi Vítkovi je 12 let, když mu byly 3 roky, narodila se Štěpánka, které je dnes 9 let, po dalších třech letech přišla na svět Eliška a nakonec se jim narodil syn Ota, kterému je 7 měsíců. Zajímavostí je, že Eliška i Ota se narodili v domácím prostředí.

Jaký vztah jste měl se svým otcem? Jak moc se vám otec věnoval? Toužil jste po jeho větší pozornosti?

Toužil jsem po jeho pozornosti, ale táta se mi moc nevěnoval. Já jsem taková ta puťka domácí... Táta mě třeba nenaučil takový ty mužský práce. O nás se spíš starala maminka, já bych řekl, že umím spíš ty ženský práce. Takže takový to předání toho mužského elementu mi chybí. Jestli je někdo praktik v naší rodině, tak je to moje žena.

Jak jste si rozuměl se svým otcem?

Já myslím, že to bylo v pohodě, v klidu, protože táta moc často doma nebyl. Teprve až kolem toho 15. roku, kdy si udělal firmu, a my jsme spolu několik let strávili čas docela dost, tak teprve tam začínal být otec. Jinak můj otec si vzal mojí maminku a rozhodl se, že si udělá hned průmyslovku, takže mojí mamince udělal 3 děti a šel do Prahy si udělat školu a nic jiného ho nezajímalo. Můj otec byl ke všemu z dětského domova, takže také neměl pořádně žádný mužský vzor.

Dal vám rady, které využíváte do dnes? Jaké?

Táta byl pracant, nedokázal se zastavit, pracoval od rána do večera. Co se týče dětí, tak se učím spíš od mojí ženy.

V čem chcete být stejný jako váš otec?

Dobřej praktik. Praktičnost mi schází.

Máte k jeho výchově nějaké připomínky?

Jsem liberální. Jsou ale věci, kde by mohl zabrat. Nerad někoho kritizuju.

Přemýšlel jste už před otěhotněním vaší partnerky o otcovství?

Vůbec jsem o tom nepřemýšlel. Já jsem hodně běhal a svojí energii, a opravdu bych řekl, vybíjel běháním, atletikou. Můj sen byl, abych běhal nějaký maratony, a na ženský a na děti jsem vesměs vůbec nemyslel. Až potom, asi 2 roky před prvním dítětem, jsem dělal rehabilitačního pracovníka a tam to člověk tak trochu přehodnotí, že život není jenom o běhání, jo. Když tam vidíte ty konce příběhů těch lidí, tak zjistí, že v tom životě je něco trochu víc.

Toužil jste se vždy stát otcem, nebo byly i doby, kdy jste otcovství odmítal?

Netoužil jsem nikdy.

Jaké pocity jste měl, když jste přemýšlel o dětech?

Žádné, vůbec jsem na tím nepřemýšlel.

Byly vaše děti plánovány? Jestli ano, jak dlouho jste je s partnerkou plánoval?

Tohle byla opravdu nehoda nebo náhoda. První dítě nebylo vůbec plánovaný. Dvě děti poté byly plánované, a to spíš mojí ženou (směje se). Čtvrté dítě bylo plánovaně neplánované. Říkali jsme si, že až to přijde, tak to přijde, a na potrat rozhodně nepůjdeme. Ale ono když se hádají tři děti, tak nemyslíte na čtvrté (směje se).

Vyskytly se u vás nějaké problémy s otěhotněním?

Ne, žádné.

Jak jste reagoval na zprávu, že budete otec?

V tomhle jsem v pohodě, neviděl jsem v tom problém. Jako když už je to na světě, tak v pohodě, už se s tím nedá nic dělat.

Jaké byly vaše první pocity?

Jako to čtvrté dítě je opravdu zlaté, koukněte se na něj. Je za odměnu. Byl jsem v pohodě více než moje žena, ta to musela rozdýchávat. Já jsem měl radost.

Jak jste se to dozvěděl?

Dozvěděl jsem se to o Štědrý den, dostal jsem to v dopise pod stromečkem. A já ho mám ještě tady někde. Rozbalil jsem dárek a kromě makových buchet jsem tam měl ještě tenhle dopis.

Uskutečnila u vás nějaká příprava na těhotenství, porod nebo otcovství? Čerpal jste informace z knih?

Čerpal jsem informace hlavně od manželky. Na ten čtvrtý porod jsem se připravoval asi nejvíc. Díky manželce, knihám a samozřejmě mám spoustu kamarádů, který mají taky děti, takže jsem něco věděl.

Navštěvovali jste s partnerkou předporodní kurz?

Jen u prvního dítěte. Těšili jsme se na něj, bylo to první dítě, takže jsme nevěděli, co nás čeká. Také v té době bylo méně zdrojů, knížky, co byly, tak byly buď zahraniční, nebo z osmdesátých let, nedostali jsme se k nějakému obrazu, jak to všechno chodí, takže kurz nám přišel dost důležitý. Ale u těch dalších, tam už nám to připadalo zbytečný, protože už jsme věděli, o co jde.

Vyhledal jste nějaké porodní příklady od přátel nebo jiných mužů?

Vyhledával jsem mezi přáteli, také jsem to probíral se spolupracovníky, kteří mě děsili ohledně porodu doma.

Pochyboval jste, že nejste připraven na otcovství?

Já jsem nikdy nebyl připravenej. Nevím, jestli věříte v reinkarnaci, ale tohle mám určitě z minulého života, že něco musím odčinit.

Zažili jste s partnerkou během těhotenství nějakou krizi? Jestli ano, proč?

My prožíváme neustále krizi (smích). Velkou ne. Ale je pravda, že se občas hádáme – i teď. Je to jen o banalitách, pohádáte se jen o blbostech a někdy to vyústí v něco většího. Jsou to maličkosti, ale ven to jít musí.

Napadlo vás někdy, že byste svou partnerku opustil?

Myšlenku máte pořád, té se nezbavíte, ale myslím si, že důležitější jsou činy. Nikdy jsem neměl v ruce kufr a nechtěl jsem opravdu pryč. Ale myšlenky tam jsou. Vyloženě bych neřekl o odchodu, ale spíš odejít jen na chvíli, odpočinout si, a pak se vrátit.

Jak jste vnímal svou partnerku? Myslíte si, že ve vás viděla oporu?

To si nemyslím, že by ve mně měla oporu, ale jinak byla a je výborná, protože to, co zvládla, bych řekl, že mám štěstí. V téhle republice je deset milionů lidí a ona je jedna z milionu, takže je v republice jen 10 takových ženských. Mám štěstí. Ale oporou, si myslím, že jsem nebyl. Hlavně pokud se jedná o ten porod doma, tak jen s někým, kdo tomu aspoň trochu rozumí, a byl tady, kdyby se náhodou něco stalo. Protože by nás ukřižovali, kdyby se fakt něco stalo, tak já bych to odnesl jen z toho důvodu, že jsem to dopustil. Pokud se jedná o vnímání mojí ženy fyzicky, tak v pořádku, já mám bříška rád (smích). Petra za těhotenství vůbec netloustla, jen měla bříško.

Jak jste se snažil zapojovat do věci těhotenství?

Já se zapojoval každý den. Snažil jsem se a pořád se snažím, aby byl všude pořádek, ale ono je to těžký, jo, s dětma. Ženu jsem se snažil podporovat, aby pořád běhala, pokud se cítila dobře, tak proč by nešla. Také jsem hladil bříško a taky jsem masíroval nohy (smích).

Měl jste negativní pocity? Jestli ano, jaké a proč?

Ze začátku jsem se bál, že je všechny neuživím. Ale poznal jsem, že moje žena je dobrá účetní, protože není důležitý, kolik vyděláš, ale kolik utratíš. Nechce po mně, abych chodil na brigády a tak, ale abych byl spíš s dětma. Ale já bych byl někdy radši na té brigádě (smích).

Připravoval jste se nějak na porod svého dítěte?

Jen z knih. Chtěl jsem se podívat na ty fáze, co by se třeba mohlo stát. Moje žena mi dala přečíst hovory s porodní bábou. Také jsem hledal v lékařském slovníku něco, tam jsem ale spíše viděl ty patologie, a taky mě zaujaly ty čtyři fáze. Všude psali, že není kam spěchat. Poslední dítě se narodilo asi 12 dní po termínu, byl v pořádku, hejbal se, Peťa byla v pohodě. Všechno šlo přirozeně, jak má jít. Říkal jsem si, že příroda ví, co dělá, tak proč to hrotit. Moje manželka chtěla porodit doma. Zatímco ona měla tendenci to tajit, mě když se někdo zeptal, tak jsem řekl pravdu. Kupodivu ke mně se dostávaly ty negativní ohlasy, k mé manželce ne, ani od doktorů nebo jiných známých těhotných žen. Já jsem s porodem doma nesouhlasil, nejsem doktor. Já vesměs, i když jsem plavčík a umím otevřený zranění ošetřit, tak ale vnitřní zranění já ošetřit nedovedu. Opravdu nevidím do dělohy, jestli se tam něco utrhlo nebo tak. Upozorňoval jsem svoji ženu, že může vykrvácet, a mohl bych tady zůstat sám se třema dětma. Nedá se to zakázat, jen jsem řekl svůj názor a tím to skončilo. Bylo to na ní, ale já se bál.

Splnil porod vaše očekávání? Vzpomínáte na něj rád?

Vzpomínám rád, bylo to příjemný, ale jestli můžu být intimní, tak mě to úplně zbavilo sexuální chuti. Také jsem se bál, že se to nepovede, že nebudu vědět, jestli mám zachraňovat malýho, nebo mámu. Peťa věděla přesně, co má dělat, já jsem byl spíš pozorovatel.

Chtěl jste od začátku být u porodu a chtěla i partnerka, abyste byl přítomen?

Nechával jsem to na ženě. Kdyby řekla, že nechce, abych tam byl, tak bych na tom netrval. Myslím, si že porody jsou záležitosti hlavně žen.

Popište váš prožitek. Jak byste zpětně porod zhodnotil?

Moje žena to zvládla výborně. Všichni říkají, že jsme porodili, ale to porodila jen Peťa, já byl jen na čumendu a jediný, co jsem udělal, bylo, že jsem přestříhl šňůru a koukal jsem, jak to všechno šlo. Po psychické stránce jsem měl strach. Nakonec jsem cítil i úlevu, že všechno dopadlo dobře. Choval jsem si syna, když šla žena porodit placentu. Jinak byl u maminky. Já myslím, že dítě má být hlavně u matky.

Co jste cítil k dítěti bezprostředně po porodu?

Byl a je skvělejší, koukněte na něj. Je úplně semišovej. Co můžete cejtít k tomuhle malému tvorovi? To se jen smějete. Byl jsem rád, že se nic nestalo. Já myslím, že první rok jsou prostě roztomilí všechny a pak už to začne zlobit.

Pociťoval jste nejistotu?

Když byl už na světě, tak máte strach, aby to to dítě tady taky vydrželo, ale vypadá to, že je to silnej človíček.

Věnoval jste dítěti dostatek svého času? (Využil jste rodičovskou dovolenou?)

Myslím, že ne, chtěl bych daleko víc. Chodím do práce. Jemu se u mě ale ani moc nelíbí. On, když si může vybrat, tak buď máma, nebo cizí ženská (smích). Rodičovskou dovolenou jsem nevyužil.

Změnil se po porodu nějakým způsobem vztah k vaší partnerce? Jak?

Změnil se tak, že vidím, jak dospívá. Je to absolutně samostatná jednotka. Moje žena mě vůbec nepotřebuje a to je holý fakt. Opravdu si poradí se vším sama, a jak říkám: Je to jedna z milionu.

Co pro vás znamená výchova dítěte?

Řehole. Já když přijdu domů, tak nechápu, proč mi říkají táto, pořád se necítím otcem. Nevím, jestli to je tím, že mi měl táta něco předat, a nepředal, ale já se pořád cítím na 20. (směje se). Občas mi chybí trochu té trpělivosti.

Hledal jste nebo hledáte v tomto ohledu nějakou pomoc? (knihy, internet, rodina)

Asi jo, já jsem opravdu svým založením křesťan, takže já bych hledal pomoc u svých kamarádů, kteří jsou křesťani.

Jste si vědom rozdílů v přístupu žen a mužů k výchově? Jak se podle vás liší?

Trošku se liší. Peťa nechává děti víc si hrát, ne že by se s nima neučila, to ne. Děti jdou spíš za mámou než za tátou. Moje žena neřeší nepořádek, hlavně že jsou děti spokojeny a hrajou si. To já řeším spíš vojenským drilem (směje se). Ne, já si myslím, že tátové jsou od toho hraní a rozvíjet děti takto, mámy musí myslet na povinnosti, aby byly děti včas tam a tam. Doufám, že se alespoň trošku nějak doplňujeme.

Věděl jste, jaký typ otce chcete být?

Otevřený. Pokud se ti něco nelíbí, tak to prostě řekni. Ale není to úplně tak jednoduché, protože u dětí zjišťuju, že je třeba být trochu razantní, a nemám rád křik, mám rád klid, a u dětí to potřebuje občas přitvrdit. Chtěl jsem mít volnost. A to se mi docela daří. Je to paradox mít čtyři děti a furt se cejtít volnej.

Máte-li dceru i syna, liší se nějakým způsobem vaše výchova i pohled u rozdílných pohlaví?

Já myslím, že je vychováme stejně. Možná se ale trochu liší v připomínkách k nepořádku. Holky jsou pořádnější. Nejstarší syn to má na háku, je hroznej bordelář, tak se někdy musí u něj trochu přitvrdit.

Co byste uvítal od komunitní porodní asistentky? Myslíte si, že by měla pracovat i s muži?

Spíš bych uvítal porodní asistentku při porodu mojí ženy. Po porodu porodní asistentku nepotřebuji. Stačilo mi, že vše v pořádku dopadlo. Moje žena by jí zas ale brala všema deseti hlavně po porodu.

Pro nedostatečné odpovědi byly vzneseny na respondenta další otázky přes e-mail.

Jak byste popsal své psychické změny od období prvního dítěte až po to poslední? (Zlomové body: Jak vypadal váš postup vývoje otce ve vás?)

První dítě přišlo na svět, když mi bylo 30 let. V té době jsem měl pořád velký pocit

svobody, dělal jsem si, co jsem chtěl, nepřizpůsoboval se druhým, měl jsem spoustu času jen na sebe a své zájmy.

Druhé dítě ve 32 letech, to už jsem začal cítit potřebu trochu více se zajímat, co se děje doma, více pomáhat jak s domácností, tak se starším synem, pomalu jsem si zvykal, že na prvním místě už nebudu já a mé potřeby.

Začal jsem cítit také daleko větší odpovědnost a strach, zda se dokážeme postarat o obě děti, zda to zvládneme dobře finančně bez toho, abychom strádali. V té době jsem se pokusil změnit zaměstnání. Čas na mé záliby byl stále menší. Buď jsem byl v práci, nebo hodně s rodinou. V té době jsem se však ještě domníval, že víc peněz je přeci jen lepší, než víc času s rodinou, navíc je daleko jednodušší zaběhnout maraton, posekat trávník, vymalovat místnost než se postarat o děti. Kdyby se tehdy naskytla pracovní příležitost, která by znamenala „opustit“ rodinu (práce mimo domov, mimo region), ale vydělat si, vzal bych to.

Největší zlom jsem pocítil v souvislosti s narozením třetího dítěte v 36 letech, to mi žena oznámila, že se rozhodla porodit doma a převzít tak veškerou zodpovědnost na sebe.

Po porodu, když všechno dopadlo dobře, jsem si opravdu oddychl. Trápily mě myšlenky, kdyby se něco pokazilo, nepovedlo, a já zůstal na děti sám, oddychl jsem si a viděl jsem, jak miminko den za dnem roste, jak mu dělá dobře blízkost rodiny, jak mu ke štěstí stačí tak málo. Pohlazení, úsměv. Začal jsem si vážit času stráveného doma i svého volného času, se kterým jsem před léty plýtvával. Navíc tehdy zavládla světová finanční krize, nebyla práce a já strávil s rodinou o dost více času, začalo mi to vyhovovat, více jsem pomáhal i se staršími dětmi, začal jsem se doma cítit užitečný a potřebný.

Po narození čtvrtého člena rodiny ve 42 letech jako bych konečně uviděl, jak to všechno letí. Nejstaršímu synovi je dvanáct let, už mě tolik nepotřebuje, už nevyžaduje mou přítomnost jako dříve. Začal jsem si uvědomovat, že mám třeba už poslední šanci užít si dětství nejmenšího člena naší rodiny. Teď mi připadá, jako bych před tím mrhal časem, pořádně si starší děti neužil, když byly malinké, mám potřebu to napravit, už vím, že čas strávený s dětmi má tu největší cenu.

Který moment ve vašem životě určil vaše otcovství? (Co z vás udělalo otce, kdy jste se tak začal cítit?)

Pořád se ještě necítím jako otec, jen někdo, kdo se snaží pomoci svou přítomností ženě a dětem, ale když o tom tak přemýšlím, tak zlomový pro mne byl příchod druhého dítěte, v mých 32 letech. Do té doby jsem si dělal, co jsem chtěl, měl jsem spoustu času jen

pro sebe, mimo zaměstnání jsem si dodělával maturitu a stále hodně běhal, ale v té době jsem začal cítit potřebu být i více doma, více se zapojovat a více pomáhat. Cítil jsem, že mě děti potřebují jako otce. Tehdy jsem si začal pomalu uvědomovat, že na prvním místě nejsem jen já a mé potřeby, ale naše děti a společný čas s nimi. Uvědomil jsem si, že jsem pro děti důležitý, že je pro ně dobré, když s nimi trávím čas a starám se o ně.

Jak se změnil váš partnerský život? (Hloubka vztahu: Jste si bližší, nebo naopak? Jakým způsobem vztah změnilo děti?)

Vztah k manželce se z mého hlediska moc nezměnil, pořád je to člověk, na kterého se mohu kdykoli obrátit. Komunikace je stále stejná, ale hodně se to točí kolem dětí, respektive čím víc dětí máme, tím víc se to kolem nich točí. Vážím si toho, kolik času a úsilí věnuje žena dětem. V něčem jsme si bližší a jinde zase vzdálenější, máme na sebe totiž velmi málo času, žena je často unavená a spíše se u dětí střídáme. Ale spojují nás i společné zájmy, které se netočí jen kolem dětí, jako například běhání a túry, snažíme se je podnikat spolu, snažíme se k nim přivést i děti, ale i když to není možné podnikat společně, tak si o tom můžeme alespoň společně povídat. Je to prostě dáno časem stráveného péčí o děti, už si tak často nepovídáme, netrávíme čas jen sami spolu, není čas na něžnost, a velmi mi to chybí a chtěl bych, aby se toto vrátilo. Ono ale skloubit trávení času s dětmi, starat se o ně, chodit do práce a pak ještě trávit čas jen sami o samotě bez únavy a náhlého usnutí, je docela těžké.

Zhodnot'te čas, který máte jen pro sebe. (Co děláte?)

Bezdětný jsem měl spoustu času na sebe, na sport, knihy, filmy, videohry. Volného času jsem si moc nevážil. Byl jsem také nepořádný. Až s nástupem dětí jsem si začal vážit každé volné chvíle, kterou mám pro sebe, a také jsem daleko více začal dbát na pořádek. Ve svém volném čase tedy uklízím, myji nádobí, doprovázím děti na kroužky, zpívám si, či si čtu sám nebo s dětmi, když přijdou a chtějí se zapojit. A samozřejmě běhám, trénuji, účastním se běžeckých závodů, vyrazím na túru pěšky, na kole, ale do těchto všech aktivit už se postupně zapojujeme často také celá rodina. Večer, když děti i žena spí, dopřeji si rád dokumenty v TV.

Popište, jakým způsobem vychováváte vaše děti (Jak se liší výchova dcer a synů, způsoby trestu, způsoby trávení času s nimi?).

Snažíme se úplně vyhnout fyzickému trestání, ale používáme tresty-zákazy, zákaz TV pohádek, tabletu, také používáme různé motivační odměny, u starších dětí jsou to odměny i finanční, to znamená, že si vydělávají své kapesné. Každé z našich dětí má zájmovou činnost, na kterou pravidelně dochází, snažíme se je podporovat ve vytrvalosti, podporovat v tom, co je baví, ale ukázat, pokud je to v našich silách, různé okruhy, kde by se třeba mohly najít, po čem jsme třeba toužili jako malí my, ale neměli tu možnost. Snažíme se jít dětem hodně vlastním příkladem, to se týká i našeho aktivního životního stylu. Moc nerozlišuji výchovu dcer a synů, spíš se to liší věkem. Nejmenší má na starosti převážně žena, ta je ta hlavní osoba, ty starší už jsou zase samostatnější a potřebují svou volnost a pocit samostatnosti. Je složité skloubit zájmy a potřeby více dětí v různém věku, tak se o péči i hodně dělíme a dělíme to právě podle věku nebo podle zájmů jednotlivých dětí, nikoli podle pohlaví. Snažíme se dětem určit hranice, ale ne příliš těsné a ne pedantsky střežené.

Co byste chtěl změnit? (vztah k manželce, více dětí)

Chtěl bych změnit zaměstnání tak, aby mě naplňovalo a zároveň dovolilo věnovat se sobě, manželce a celé rodině, ale zároveň nás finančně zabezpečilo. Více dětem bych se nebránil, ale za současné situace to není jednoduché. Připadá mi, že promrhám spoustu času v práci, kde se navíc necítím příliš užitečný, potřebný jako například doma.

Jaké je vaše přání? Jak si představujete budoucnost?

Chtěl bych být více trpělivý, být více v klidu, když se děti hádají kvůli maličkostem. Chtěl bych mít více aktivního času pro sebe i jen se ženou, ale i s celou rodinou, jezdit na výlety, běhat, obecně sportovat a hlavně do všeho zapojovat i děti. Chtěl bych, aby děti přijaly náš aktivní životní styl za svůj, aby z nich vyrostli samostatní jedinci, žádní ufnukánci a závisláci, aby měli v hlavě stále ty věci, které jsme je naučili, aby si v dospělosti řekli, že je rodiče dobře vychovali a dali jim do života to nejlepší a že budou stejně vychovávat jednou i svoje děti. Chci jim prostě věnovat to nejcennější: lásku a krásný dětství. Dále bych chtěl být stále fit, zdravý i cítit se užitečný. Toužím také po více času stráveného s manželkou, protože toho času, co jsme jen my dva, už moc není.

V čem by mohla porodní asistentka pomoci vám nebo mužům všeobecně? (S čím, myslíte, by měli muži problémy, se kterými by se mohli, nebo i chtěli svěřit porodní asistence v období těhotenství, porodu, poporodního období?)

Poněvadž jsem zažil dva porody doma bez asistence porodní asistentky, tak bych si přál, aby porodní asistentka mohla být přítomna u každého porodu, i domácího. Cítil bych se určitě o hodně klidnější a jistější, co se týká bezpečnosti celého porodu, i zdraví ženy a dítěte. Určitě by mi pomohla možnost na cokoli se jí, jako zkušené a nezaujaté osoby, ohledně porodu zeptat před, při porodu i po něm. Ne, že bych své ženě nevěřil, že to nezvládne, ale kdyby byla pod dohledem jiné, zkušené, ženy, byl bych klidnější. Také si myslím, že hodně mužů trápí během těhotenství mnoho věcí, mají mnoho dotazů, například jak se k své ženě chovat, co je pro ní nejlepší, jak ji pochopit a jak naslouchat, určitě by otcové chtěli také poradit, jak mohou pomoci během porodu a i potom po narození dítěte. Mnoho mužů se třeba chce někomu svěřit, ale neví komu, před svou manželkou se může stydět a před kamarády vypadat směšně. I tohle místo by mohla porodní asistentka zastoupit. Někdy člověku pomůže i jen to, že to ze sebe dostane ven a někdo poslouchá – a může i poradit.

Obsahová analýza rozhovoru

- touha po otcovi pozornosti
- nedostatečný mužský vzor
- touha být praktický a zručný v mužských činnostech
- počáteční nepřítomnost myšlenek na děti, poté velká náklonnost k velké rodině
- aktivní životní styl
- velký pocit svobody při prvním dítěti
- po narození druhého dítěte větší potřeba pomáhat s péčí o děti
- pocit odpovědnosti a strachu z finančního nedostatku
- příchod druhého dítěte jako zlom v psychice otce: náhlá potřeba se zapojovat
- málo času na vlastní záliby
- touha více pracovat a vydělat více peněz na úkor času tráveného s rodinou
- obavy z rozhodnutí ženy pro porod třetího dítěte v domácím prostředí
- potřeba více času stráveného s rodinou a pocit užitečnosti
- lítost nad někdejší promrhaným časem místo času prožitého s dětmi
- touha jít svým dětem příkladem, co se týče aktivního životního stylu

- potřeba více stráveného času se svou ženou
- přání mít k dispozici porodní asistentku při domácích porodech i jako psychickou oporu pro muže v období těhotenství, porodu a také v době čerstvého otcovství

Diskuze

Františkův vztah s otcem nebyl příliš vřelý. I když František toužil po jeho větší pozornosti, otec se mu přesto příliš nevěnoval. Je mu líto, že ho táta nenaučil chlapským věcem, a říká, že se to odráží i do dnešní doby, kdy je praktičnost hlavně v rukou jeho ženy. Ještě když byl František bezdětný, na skutečnost, že by mohl mít někdy v budoucnu děti, nikdy nepomyslel. Jako svobodný žil velmi aktivním stylem, rád sportoval a účastnil se běžeckých maratonů, o což se snaží i dnes, i když jako ženatý muž. Jeho manželka Petra je také tomuto aktivnímu životnímu stylu velmi nakloněna a společně se ke sportu snaží vést i své děti. Když bylo první dítě na světě, František se stále cítil volný, stále měl čas na své záliby.

Avšak s příchodem druhého dítěte pocítil nezbytnost se v domácnosti více zapojovat a pomáhat s péčí o děti. Začínal si uvědomovat, že v rodině má již určitou funkci – funkci táty, živitele rodiny. Měl strach, že svou rodinu finančně neuzdraví, a proto zvažoval, zda není lepší více pracovat nebo třeba i změnit práci, která by mu umožnila vydělat více peněz, i když by to znamenalo méně času stráveného s rodinou. V tuto dobu měl čas na své koníčky již pouze výjimečně.

Když byla Františkova žena těhotná potřetí, kvůli ne příliš příjemným zkušenostem z předešlých porodů v nemocnici se rozhodla родit doma. To se Františkovi moc nelíbilo a naplňovaly ho obavy. Hlavou mu celé těhotenství probíhaly černé myšlenky: Co kdyby se něco stalo? Pořád myslel na to, co by bylo, kdyby zůstal s dvěma dětmi sám. Mnoho jeho známých ho s domácími porody strašilo a to moc nezmiřovalo jeho starosti. Stále však respektoval rozhodnutí své ženy a chtěl být i přítomen u porodu, což se mu poštěstilo. Porod dopadl nakonec úspěšně a František byl rád, že jsou jeho žena i dcera v pořádku. Jejich čtvrté dítě přišlo na svět také v domácím prostředí.

Manželé se snaží děti vychovávat k aktivnímu životu a dávají jim prostor, aby si našly své záliby, kterým se budou věnovat. František přiznává, že jeho způsob výchovy nezáleží na pohlaví dítěte, ale spíše na věku. O ty mladší pečuje převážně matka, ale ti starší již potřebují více volnosti a jsou samostatnější, proto s nimi tráví čas spíše otec.

Františka velmi trápí, že má na rodinu tak málo času, a začíná si více vážit každé

chvíle strávené s dětmi. Lituje období, kdy jeho starší děti byly malé a on si jich dostatečně neužil. Nyní si vychutnává čas, který tráví s menšími dětmi a s rodinou vůbec. Také by chtěl trávit více času se svou ženou o samotě, což je mnohdy nesplnitelné kvůli její vytíženosti a únavě.

Františkovi je líto, že není obvyklé mít u domácího porodu porodní asistentku, jejíž práci by u porodů svých dětí určitě využili. Také si myslí, že by mu i všem mužům všeobecně mohla porodní asistentka pomoci s problémy, se kterými se mohou setkávat i v období těhotenství své partnerky, pomoci, jak se zachovat při porodu svých dětí a také jak si užít skutečnost, že jsou otci. Mnoho mužů by bylo vděčných za porodní asistentku, která by se věnovala i jim, odpovídala jim na všechny dotazy, naslouchala jim a byla poradcem v jejich rodinném životě.

7.10 Rozhovor č. 2

Anamnéza

Můj druhý respondent se jmenuje Karel, je 25 let stár a žíví se jako automechanik. Má jednu mladší sestru a vychází s ní, stejně jako s rodiči, velmi dobře.

Se svou přítelkyní Lenkou je 3 roky a po zjištění, že je Lenka těhotná, spolu začali bydlet v bytě na vsi. Svatbu zatím neplánují. Narodil se jim syn Matouš, kterému je nyní 1 rok. Jeho zdravotní stav je dobrý.

Jaký vztah jste měl se svým otcem? Jak moc se vám otec věnoval? Toužil jste po jeho větší pozornosti?

Jak kdy. Jezdil kamionem, takže jsme se někdy i dlouho neviděli. Vstával brzy, třeba v 5 ráno, to jsem ještě spal, a přijížděl pozdě domů, třeba v 7, a to už jsem se chystal zase do postele. Když jsem byl starší, tak mě třeba mrzelo, že se mnou neprobírá chlapecké starosti, to za něj většinou dělala máma.

Takže vám chyběl mužský vzor?

No to zase ne, u nás je pořád někdo. Máme velký rodinný dům, bydlíme i s prarodiči, takže jsem byl samozřejmě v neustálém styku s dědou, strejdou, který u nás doma pracuje, a tak... A o víkendech jsme se s tátou samozřejmě vídali. Jezdili jsme i na různé výlety. Nemůžu říct, že by se mi táta vůbec nevěnoval.

Jak jste si rozuměl se svým otcem?

No, to je hodně těžká otázka. Byly doby, kdy jsme se spolu třeba i měsíc vůbec nebavili. Hlavně kvůli výměně názorů. Začalo to tím, když jsem se přihlásil do armády. To táta vůbec nemohl překousnout. Chtěl jsem si za svým jít, ale nakonec jsem tam stejně nešel. Bylo to v období, kdy jsem ještě chodil do školy, takže jsem si to rozmyslel. Jenže jsem pak naštvál tátu ještě jednou, a to asi i víc, když jsem se vykašlal na školu a nešel jsem k maturitě. To mi táta asi neodpustil do dneška. Teď vím, že je to blbost, ale do školy se vracet nechci... Jinak spolu máme docela dobrý vztah.

Dal vám rady, které využíváte do dnes? Jaké?

No, tak nejvíc mi asi radil s řízením auta. Hodně se mi na tátovi líbilo, že mě nechával řídit auto třeba někde na poli, abych si to zkusil, a pak z toho nebyl tak vykulenej, až si budu dělat řidičák. Naučil mě různé figle, jak třeba poznat namrzlou silnici, na co si dávat pozor a tak. Taky jak auto vůbec funguje, jak vypadá motor, co kde je... a to mě zajímalo už odmala tolik, že se ze mě stal automechanik (smích).

V čem chcete být stejný jako váš otec? A co byste naopak nikdy neudělal stejně?

Určitě bych nechtěl jezdit kamionem. Hrozně by mi vadilo, že bych byl tolik času pryč a neviděl bych rodinu. Ale na druhou stranu bych chtěl být jako on... jezdit s rodinou na výlety, na společnou dovolenou, to v některých rodinách také není, že většinou upřednostňují práci a kariéru před rodinou, a takový můj táta není.

Máte k jeho výchově nějaké připomínky?

V první řadě asi tělesné tresty. Klečení u lednice, když jsem zlobil, bylo docela časté a to asi u syna praktikovat nebudu. Na druhou stranu ale chápu, proč tuto metodu využíval. Docela fungovala (smích). A většinou to byl on, kdo mi vždycky něco nedovolil. Mámu už jsem měl zpracovanou (smích), ale táta se nikdy nedal nějak obelstít ani obejít. A to mi samozřejmě v době pubertě vadilo.

Toužil jste se vždy stát otcem, nebo byly i doby, kdy jste otcovství odmítal?

Neodmítal. Když jsem se stal dospělým, tak mě to párkrát napadlo, že to jednou přijde, ale kdy, to jsem nechal osudu. S přítelkyní jsme se o dítěti bavili hned na začátku vztahu, že bychom oba chtěli rodinu brzy, abychom nebyli na děti už starý a abychom jim stíhali, až se nám to nakonec opravdu povedlo, že jsme se stali rodiči poměrně v mladém věku... tedy na dnešní poměry.

Jaké pocity jste měl, když jste přemýšlel o dětech?

Já mám děti rád. Vedu kroužek malých hasičů do 12 let, takže mám s dětmi dobrou a bohatou zkušenost. Víím, že děti dokážou být někdy dost drzý, otravný, hlasitý a nejraději bych je ihned vrátil rodičům, ale to k dětem patří a naštěstí umí být i hodný, je s nima legrace a život bez dětí byl nebyl veselý. Takže jsem nad dětmi vlastně nikdy pořádně nepřemýšlel, ale určitě se těším, až bude syn větší a bude s ním ještě větší sranda.

Bylo vaše dítě plánováno? Jestli ano, jak dlouho jste je s partnerkou plánoval?

Plánované to nebylo, ale jak jsem uvedl před chvílí, s přítelkyní jsme se bavili o tom, že děti chceme, takže to pro mě ani nebylo takové překvapení, když otěhotněla.

Vyvstal u vás nějaký problém s otěhotněním?

Rozhodně ne.

Jak jste reagoval na zprávu, že budete otec?

No, samozřejmě že jsem byl překvapený, ale na druhou stranu jsem byl moc rád. Nejdřív mi teda proběhlo hlavou, že si ze mě dělá přítelkyně srandu, ale pak jsem to přijal a byl to i docela hezký pocit, že budu taťka.

Jak jste se to dozvěděl?

Přítelkyně mi jednoho dne řekla, že má zpoždění, tak jsme to nejdříve neřešili a ještě pár dní čekali. Pak jsme tedy pro jistotu koupili těhotenský test, který vyšel pozitivně. Další den jsme jeli na gynekologii, kde nám to potvrdili.

Připravoval jste se nějak na těhotenství, porod nebo otcovství? Čerpal jste informace z knih?

Ani ne. Byl jsem jenom na předporodním kurzu, kde jsem se dozvěděl všechno, co jsem potřeboval vědět. Dozvěděl jsem se, jak to všechno probíhá. Jakou funkci budu u porodu mít, co se ode mě bude očekávat... Kdy máme jet vůbec do porodnice, co si s sebou máme vzít... To nám ty porodní asistentky všechno řekly a vysvětlily, ukázaly... a to mi stačilo, abych měl alespoň trochu představu, jak to bude všechno probíhat.

Vyhledal jste nějaké porodní příklady od přátel nebo jiných mužů?

Ani ne. Maximálně jsem se zeptal jednoho kamaráda, který byl u porodu asi měsíc přede mnou, jaké to bylo, jestli to probíhalo tak, jak jsem si představoval...

Změnil se nějak váš vztah s partnerkou během období těhotenství?

Asi jako každý nastávající rodič. Komu tato myšlenka neproběhne hlavou? Ale jak jsem říkal, s dětmi mám pozitivní zkušenost. Je pravda, že se říká, že vychovávat cizí děti je vždycky lehčí (smích), ale ono to zas tak rozdílné nebude.

Pochyboval jste, že budete dobrý otec?

Já jsem to asi ani nestihl (smích). Prostě jsem to přijal jako hotovou věc. Na otěhotnění musejí být vždycky dva, vzal jsem to jako přirozené, že ze mě bude táta. Nejsem první ani poslední na světě, zvládly to miliony chlapů přede mnou, tak nevím, proč bych to nezvládnul taky.

Zažili jste s partnerkou během těhotenství nějakou krizi? Jestli ano, proč?

Krizi úplně ne. Je pravda, že byla v těhotenství hodně nepříjemná, ale to i před ním (smích), takže to kolikrát vyústilo v hádku, ale nic velkého to nebylo. Většinou kvůli maličkostem.

Napadlo vás někdy, že byste svou partnerku opustil?

Během těhotenství ne, ale před ním ano. Hodně jsme se hádali a vlastně jsme se párkrát i rozešli, ale zase to dali dohromady. A když už byla těhotná, tak to bych se na ní nevykašlal. Takový já nejsem.

Jak jste vnímal svou partnerku? Myslíte si, že ve vás viděla oporu?

Myslím si, že ano. Kdyby ne, tak by mě nechtěla u porodu. Snažil jsem se jí ve všem vyhovět. Vnímal jsem jí jako svou snoubenku a jako matku mého nenarozeného dítěte.

Jak jste se snažil zapojovat do věci těhotenství?

S jistotou mohu říct, že jsem se snažil maximálně zapojovat. Když jsem měl volno, tak jsem jezdil s přítelkyní na ty různé vyšetření, ultrazvuky, byli jsme spolu na genetice. Prostě jsme všechno spolu sdíleli. Doma jsem sestavil postýlku, vymaloval a zařídil dětský pokojíček, vybírali jsme kočárek, sháněl jsem přebalovací pult s podložkou a podobné maličkosti.

Měl jste negativní pocity? Jestli ano, jaké a proč?

Absolutně jsem žádné negativní pocity neměl. Těšil jsem se, až se to malé narodí... nevěděli jsme pohlaví.

Připravoval jste se nějak na porod svého dítěte?

Ne, bral jsem to jako hotovou věc. Maximálně jsem se na něco zeptal na tom předporodním kurzu, jak už jsem řekl. A zeptal jsem se pak ještě ségry, která tam byla na praxi, jak to tam chodí, jestli to třeba na tom kurzu jen tak nenařadí, ale všechno souhlasilo.

Splnil porod vaše očekávání? Vzpomínáte na něj rád?

Ano, vše proběhlo hladce a bylo to velmi rychlé, v to jsem nejvíce doufal. Hlavně aby to bylo rychlé a nebyly žádné komplikace. A nejraději vzpomínám na cestu do porodnice, když přítelkyně prodýchávala kontrakce tak, že houkala jako sanitka. Jen nám chyběly ty modré majáky (smích).

Byla to pro vás pozitivní událost, nebo ve vás zanechala spíše negativní pocity?

Spíše pozitivní. Kdybych měl jít k porodu znovu, tak bych určitě šel. Není nic krásnějšího než vidět příchod na svět svého potomka a být u jeho prvních minut na světě spolu s druhou polovičkou.

Chtěl jste od začátku být u porodu a chtěla i partnerka, abyste byl přítomen?

Ano. Sice jsme to několikrát probírali, ale nakonec jsme byli rádi oba, že jsem tam mohl být.

Postrádal jste něco u porodu?

Ne tak postrádal, jako že mi vadilo, že na mě koukali, jako kdybych tam byl navíc nebo na obtíž. Přitom si myslím, že jsem jim do toho nijak nezasahoval nebo tak... možná to bude také tím, že jsme měli u porodu starší porodní bábu, ta to třeba tak nebere, že je to dneska normální. Jo a taky mi nenabídli přestříhnout pupečník, to jsem se musel připomenout. Protože to jsem si opravdu přál. Jinak jsem nic nepostrádal, vodu a něco k jídlu mi nabídli, ale já jsem na nějaký jídlo a pití neměl v tu chvíli ani pomyšlení.

Popište váš prožitek. Jak byste zpětně porod zhodnotil?

Bylo to určitě něco nezapomenutelného. Hlavně si budu pamatovat jednu srandovně „historku z porodnice“. Při porodu hlavičky, a když se přítelkyni dělal ten... nástřih, jsem se přesunul od přítelkyně za doktora, abych taky něco viděl, a doktor mi řekl: „Abyste nám tady tatínku neomdlel, je tu docela dost krve.“ A já jsem na to poznamenal, že jsem už za svůj život viděl krve docela dost, že děláme doma pravidelně zabíječku, takže tohle je to nejmenší. To jsem toho doktora a ty sestřičky docela odrovnal (smích).

Co jste cítil k dítěti bezprostředně po porodu?

Nemohl jsem uvěřit, že už je konečně s námi a že už jsem se stal tátou. Nemůžu vyjádřit to, co cítíte ke svému dítěti ihned po porodu. Prostě jsem byl hrozně šťastnej a taky jsem to trochu obřečel. Všichni mě v něm viděli od prvního okamžiku, jen já ne – měl moc šišatou hlavu (smích).

Pociťoval jste nejistotu?

Nejistotu zas tak ne, spíš jsem se bál, abych mu něco neudělal, jak byl maličkej. Když jsem ho choval poprvé, tak jsem pomalu ani nevěděl, jak ho mám držet, strašně se mi

klepaly ruce a bál jsem se, abych ho třeba neupustil nebo tak.

Věnoval jste dítěti dostatek svého času?

Myslím si, že až moc. Asi 2 měsíce po porodu jsem musel přítelkyni odvést do psychiatrické léčebny. Nejdříve jsme si mysleli, že má laktační psychózu, ale nakonec je to úplně něco jiného a táhne se to už pěkně dlouho. Musel jsem se starat o malého najednou hlavně já. Mám štěstí, že mi v tomto období pomohla moje rodina. Máma mi ukázala, jak se vlastně pořádně přebaluje... ne, že bych to nedělal, ale do té doby to většinou dělala přítelkyně... najednou syn neměl vlastně nic k jídlu, protože nemohla kojit, tak jsme museli najet na umělé mléko. V noci jsme se u něj střídali s mámou, tátou a ségrou, protože jsme byli všichni ze všeho toho kolem hrozně unavený... Museli jsme se přestěhovat k našim do rodinného domu, jinak bychom to prostě nezvládli.

Využil jste rodičovskou dovolenou?

Nevím, jestli se to může brát jako rodičovská dovolená, ale vzal jsem si na týden dovolenou v práci.

Změnil se po porodu nějakým způsobem vztah k vaší partnerce? Jak?

Určitě ano. Opravdu jsem ji obdivoval, co při porodu vydržela. Žádné komplikace nebyly a ten porod proběhl vlastně hrozně rychle a hrozně hladce, ale i tak je hrozné dívat se na svou přítelkyni, jak trpí, a nedokázat jí vůbec pomoci – být úplně bezmocný.

Co pro vás znamená výchova dítěte, hledal jste nebo hledáte v tomto ohledu nějakou pomoc? (knihy, internet, rodina)

Nejvíce asi od rodiny. Knížkám a internetu nevěřím. Naši předci také neměli žádné knihy a žádný internet, a dokázali vychovat své děti dobře, aniž by se řídili nějakými radami od úplně cizích lidí.

Jste si vědom rozdílů v přístupu žen a mužů k výchově? Jak se podle vás liší?

Vědom si toho jsem. Přijde mi, že muži jsou ve výchově dětí víc takoví flegmatici. Ženský toho moc řeší, například že je to špinavý, to už nejz... Chlap jde, sebere to ze země, otre o tričko a je to zase dobrý (smích). A chlap dokáže brát všechno hrou, ženským se něco nevede a hned jsou naštvaní.

Věděl jste, jaký typ otce chcete být?

Jasně, že nevěděl. To přijde časem, ale samozřejmě, že chci být dobrým otcem.

Co byste uvítal od komunitní porodní asistentky? Myslíte si, že by měla pracovat i s muži?

Nemám vůbec tušení, co by se mnou probírala. Se ženami ano – kojení, péče o dítě a podobně –, ale s muži ne. To si myslím, že je čistě ženská záležitost.

Pro nedostatečnou hloubku odpovědi byl respondent kontaktován přes e-mail a požádán o podrobnější odpovědi na vybrané otázky.

Jak byste popsal svou změnu v otce?

Popsal bych to asi tak, že je to asi nejtěžší období v mém životě. Musel jsem si asi na měsíc vzít paragraf, protože přítelkyně byla v té psychiatrické léčebně, a když se pak vrátila, tak nebyla schopná se o syna postarat v noci a pomalu ani přes den. A i když mi s tím hodně pomáhala rodina, nemohl jsem to samozřejmě všechno nechat na nich, přeci jen je to můj syn že jo... všichni jsme byli hrozně vyčerpaní a ne jenom fyzicky, protože jsme moc nespali, ale i psychicky. Dokonce jsem přemýšlel, že zajdu za psychologem, aby mi vůbec poradil, co mám dělat, jak se mám k přítelkyni chovat, protože to opravdu nebylo jednoduché. Byl jsem naštvaný, proč se tohle musí stát zrovna mě, co jsem komu udělal?! A když jsem byl pak přes měsíc jenom doma a nechodil jsem do práce a jenom sem tam mezi kamarády, tak mi to začalo takříkajíc lézt na mozek. Bydlíme už vlastně tři čtvrtě roku u mých rodičů, je nás tam šest plus malej, a když pak přijede ještě ségra s přítelem, tak si dokážete představit, jak to u nás vypadá, připadá mi, že ten dům je nafukovací (smích). Tak strašně bych chtěl, abychom se už mohli s přítelkyní vrátit zpátky do našeho bytu, mít klid a užívat si společných chvil jen my tři. Neříkám, že se mi u našich nelíbí, já jsem opravdu hrozně rád, že je mám a že nám takhle pomáhají, ale... víte jak... Doufám, že jsem moc neodběhl od otázky (smích), ale když bych to shrnul, tak bych si opravdu nikdy ani nepomyslel, že tohle někdy zažiju a že otcovství bude taková makačka. Nikomu bych to nepřál a doufám, že už to nikdy nezažiju. Takže kdyby ta naše situace nenastala, tak bych si to otcovství vlastně možná ani svým způsobem neužil.

Který moment ve vašem životě určil vaše otcovství? (Co z vás udělalo otce, kdy jste se tak začal cítit?)

Asi když jsem si poprvé pochoval syna. Byl to tak krásný a dojemný zážitek, který bych nevyměnil za nic na světě. Věděl jsem, že toho malého človíčka musím ochraňovat, být mu oporou a dobrým vzorem, aby z něj vyrostl dobrý člověk. Prostě to byste asi musela zažít, abyste mi rozuměla... Neumím to jinak vysvětlit. A je to asi něco úplně jiného, než prožívají ženský. Protože ty se vlastně na to, že budou mámy, připravují devět měsíců s tím, že to dítě cítí. Cítí, jak kope, jak se u nich v břiše hýbe, a o tohle my chlapi přicházíme... Jo, dobře, můžeme si pohladit břicho a cítit pohyby, ale to není ono... Ženy mají podle mě více času v tom těhotenství na to si uvědomit, že budou mámy... a po porodu se nám jen přinese mimčo a řekne se „gratuluju taťko“ a „je z tebe taťka“ (smích). Takže asi takhle... muži prostě nemají šanci se stát otcem dříve, než se narodí jejich první dítě.

Jaké jsou vaše pocity při boji s nemocí vaší partnerky? (více podrobností, vaše prožívání, starosti, pocity, změna vztahu mezi vámi a partnerkou)

Asi měsíc po narození syna se moje partnerka začala chovat divně. Myslí se vrátila asi o dva roky zpátky. Krmila svého koně v dojmu, že to je ten, který před dvěma roky umřel, sháněla šaty na maturitní ples, našeho syna pořádně neoblíkala, dávala ho jen do ručníku bez plínky, nebyla schopná mu sbalit věci, oblíkala si moc vrstev a věci, které byly úplně mimo, střídaly se její nálady... tak jsme šli raději k doktoru, kde nám řekli, že to bude nejspíš poporodní psychóza. Byla hospitalizovaná na psychiatrickém oddělení asi tři týdny, poté podepsala negativní revers na žádost jejích rodičů, že přeci není žádný blázen. Tehdy byl můj největší pocit vztek na celý svět, ale také samozřejmě bezmoc, smutek a ztráta víry, že se to vůbec někdy vrátí do normálu. Nechtěl jsem žít s bláznem, kdo by taky chtěl? A ani jsem jí nechtěl vézt někam do léčebny, chtěl jsem jí mít u sebe, těšit se z narozeného syna, ale co jsem mohl dělat? Všude vás straší tím, že to pak dopadne tak, že si pak ženská v té depresi něco udělá nebo udělá něco dítěti, a to jsem nemohl dopustit! A pak vás z té léčebny bombarduje SMS, jak jste zlej a hnusnej a že chci mít malýho jenom pro sebe, že jsem z ní udělal blázna a zavřel jí tam. A že lituje vůbec toho, že je mi podobnej a tak dále. Stále mi doma říkali, že to vlastně není ona, ať si to tolik neberu do hlavy, že mě to zničí... ale jak si to člověk nemůže brát do hlavy, když vám máma mého dítěte píše takový hrozný věci? Fuj, jsem opravdu rád, že je tato kapitola už uzavřená a že se to teď už trochu zlepšilo a stále zlepšuje. Nejhorší asi bylo to, že jsem prostě nevěděl,

jestli to někdy skončí, jestli mě bude nenávidět, až se vrátí, jestli si sbalí věci a půjde ode mě, nebo jestli to nějak kvůli malému přežijeme a budeme spolu, toho jsem se obával nejvíce. Nakonec si myslím, že to asi dopadlo nejlépe, jak mohlo. I když je teda pravda, že si uvědomuju, že to bohužel ani pro moje rodiče a prarodiče nebylo a není lehké, proběhly hádky, máma s babičkou každou chvíli brečely a všichni jsme doma vlastně drželi takovej smutek, že ta atmosféra nebyla doma moc příjemná... Pak už jsem samozřejmě musel chodit i do práce, protože mi už ten paragraf nechtěli poněkolkáté prodloužit, a tak se mi přidaly starosti ještě i z práce, nehledě na to, že jsem byl pryč a každou chvíli mě napadaly takové ty černé myšlenky, jestli je doma všechno v pořádku, a nemohl jsem se na práci moc soustředit... Ještě že už je to teď tak nějak v normálu... Přítelkyni mám samozřejmě pořád rád, v tom se nic nezměnilo. Asi po půl roce přišly výsledky, které říkaly, že nešlo o poporodní psychózu, ale o bipolární poruchu, která se s největší pravděpodobností spustila porodem.

Jaké pocity ve vás vyvolala změna fungování rodiny? (Co je nejtěžší? Co byste chtěl všechno změnit?)

Nejvíce mi asi vadí to, že moje problémy celkem dost ovlivnily chod domácnosti u mých rodičů a prarodičů. Než jsme najeli na nějaký pořádný režim doma, tak jsme se docela často hádali a vyměňovali si názory... ono to, že je přítelkyně psychicky nemocná, je asi to nejmenší, ale hrozně mi ubližovalo, když začala vymýšlet takové věci, které nebyly pravda, nebo řekla pár vět, které opravdu nebyly zrovna na místě. Jako třeba že si syna moji rodiče a prarodiče moc všímají, že ho rozmazlují a že má hodně hraček, že je nepotřebuje a tak dále. Přitom nám chtějí jenom pomoci a to, že si ho všímají, je snad naprosto v pořádku... Když teď vidím mého syna, jak roste, určitě bych ho nevyměnil a jsem rád, že je na světě. Ale kdybych měl něco opravdu změnit, tak asi to, že bych s přítelkyní vyřešil ten náš problém ještě před otěhotněním rozchodem a byl by od všeho pokoj... Ale to si zase říkám, že by se zase našel jiný zádrhel nebo by se něco pokazilo... takže mi toto celé bylo asi souzené, mělo se to stát a už s tím nic bohužel nic neudělám. Beru to teď tak, jak to je, a doufám v lepší zítřky. Syn je zdravý, zvědavý, už má čerstvé zuby a krásně roste – a to je to nejdůležitější.

Co byste si přál v budoucnosti? (Po čem toužíte?)

Toužím po tom, abychom si už konečně mohli všichni odpočinout, abychom se s přítelkyní a synem vrátili k nám na byt a žili tam spolu jen my tři, užívali si jeden druhého

a mít jen ty všední starosti, co lidé mívají... třeba že jsem nesundal dolů prkýnko na záchodě nebo že mám špinavé ponožky na posteli (smích). A taky si přeju, aby se z toho přítelkyně už konečně dostala nadobro, aby si malého užívala tak, jak si ho užíváme všichni ostatní. Protože je pravda, že toto období je s dětmi prostě nejkrásnější, a o to, si myslím, že kvůli té své nemoci přišla... Aby si přítelkyně našla nějaký koníček, který jí bude naplňovat, a poté i práci, aby byla šťastná a já byl šťastný s ní...

V čem by mohla porodní asistentka pomoci vám nebo mužům všeobecně? (S čím, myslíte, by měli muži problémy, se kterými by se mohli, nebo i chtěli svěřit porodní asistence v období těhotenství, porodu, poporodního období?)

No, tak všeobecně asi s tím, jak být přítelkyni nebo manželce nápomocný při porodu, protože koukat tam na ní a nevědět, co dělat a jak jí pomoci, je opravu nepříjemné. Asi vím, že nic jiného než jí hladit a držet jí za ruku dělat nemůžeme, ale kdybych mohl, tak bych si alespoň půlku té bolesti, co si protrpěla, vzal na sebe. V období těhotenství asi ty jejich nálady, za který můžou hormony... Někakým způsobem se naučit, jak ty jejich nálady buď přehlížet, nebo akceptovat, protože někdy to bylo fakt na hlavu. A v šestinedělí ani nemluví! (smích). Prostě asi celkově, co by mohl chlap jako já v těhotenství, při porodu a po něm od té ženy čekat... Jako nevystrašit, ale jen toho chlapa na to připravit, co se všechno může stát, a hlavně co s tím dělat... A jestli byly ty její změny nálad v těhotenství známka toho, že je psychicky nemocná, tak to by mě teda mrzelo, kdybych si toho nevšiml. Možná i toto téma trochu nakousnout, že se mohou objevit i tyto komplikace, být na ně připravený a vědět, jak to dál řešit... Já jsem měl teda trochu výhodu, že mám zdravotníka v rodině, který mě na toto upozornil, a hned jsme jednali, nebrali jsme to na lehkou váhu, a tak doufám, že i ten rychlý zásah tomu alespoň trochu pomohl... A také jsem se po porodu cítil trochu ostrčený, najednou se vše točilo kolem přítelkyně a syna a já jsem byl vzduch. Nebýt mě, tak se přeci malej nenarodil! A tak si myslím, že se cítí hodně mužů, že jim vlastně nikdo pořádně nepogratuluje a nepochválí je, že to dobře zvládají. A jak už jsem říkal, myslím si, že o hodně věcí muži v těhotenství i po něm přicházejí. Nemají se svým dítětem takové pouto, jako mají ženy, a musí si svým způsobem najít cestu, jak mít své dítě rád a nezávidět mu všechnu tu péči a pozornost, která je muži kvůli dítěti odeprána.

Obsahová analýza rozhovoru

- otec většinu času v zahraničí z důvodů zaměstnání
- rady otce hlavně v technickém směru
- touha neupřednostňovat práci před rodinou
- přijetí možnosti otcovství jako přirozené součásti života
- rodičovství v poměrně mladém věku
- neplánované otěhotnění, ale přání mít dítě
- náhlé změny nálad v období těhotenství partnerky
- aktivní zapojování do těhotenství
- pozitivní, nezapomenutelné pocity z průběhu porodu
- drobná prvotní nejistota při péči o novorozence syna
- u partnerky diagnostikována poporodní psychóza a následná hospitalizace, po půl roce změněna diagnóza na bipolární poruchu
- náhlá potřeba zastoupení celé rodiny v péči o dítě
- vztek na psychický stav své partnerky a špatný pocit ze závislosti na rodičích
- možnost porodní asistentky připravit muže na změny nálad partnerky a případně upozornit na možné nežádoucí způsoby chování naznačující psychiatrické onemocnění

Diskuze

Otec se mému respondentovi snažil co nejvíce věnovat, jezdil s ním na výlety, učil ho různé věci (hlavně technické), ale hodně času trávil služebně v zahraničí. Občas spolu měli neshody, hlavně kvůli vzdělání, ale nikdy nebyly tak velké, aby ohrozily vztah otce a syna. Karel je přesvědčen, že nikdy nechce upřednostňovat práci před svou rodinou.

Karel nikdy neodmítal, že bude někdy v budoucnu otec. Byl moc rád, když se dozvěděl, že je jeho přítelkyně těhotná, a snažil se do těhotenství aktivně zapojovat, navštěvovali společně předporodní přípravu a sháněli rady od rodičů i kamarádů. I přes prudké změny nálad přítelkyně se jí snažil podporovat. Porod je pro něho nezapomenutelným zážitkem, je rád, že byl přítomen, ale mrzelo ho, že své partnerce nemohl nijak pomoci. Momentem, kdy se začal cítit být otcem, bylo první pochování syna. Chování Karlovy partnerky po porodu nebylo obvyklé a pro obavy okolí byla kontrolována lékařem. První diagnózou byla poporodní psychóza. Přítelkyně byla hospitalizována na psychiatrickém oddělení, které po krátké době opustila. Všichni tři se museli nastěhovat ke

Karlovým rodičům, a změnili tak chod celé domácnosti. Partnerka není schopna se o syna pořádně postarat, tudíž je odkázána na Karlovu rodinu. Karel cítí vztek na nemoc své přítelkyně a také na břemeno, které společně uvalili na jeho rodinu. Po půl roce se diagnóza změnila a lékaři zjistili, že partnerka trpí bipolární poruchou. Užívá proto léky, ale stále není její stav v pořádku. Karel touží po zlepšení stavu své přítelkyně a po tom, aby všichni tři žili spolu sami v klidu a pohodě a aby je trápily již jen všední problémy.

Karel zpětně přiznává potřebu pomoci porodní asistentky, která by mohla připravit muže na změny nálad partnerky, poradit, jak se vypořádat s případnými problémy i v rodině, a upozornit na možné nežádoucí způsoby chování partnerky, které signalizovaly psychiatrické onemocnění.

8 ZÁVĚREČNÁ DISKUZE

Cíl 1: Zjistit, jak muže ovlivňují jejich otcové ve smyslu předávání mužských a otcovských vzorů a rad

František velmi toužil po otcově pozornosti, které mu však bylo dopřáno jen málo. Otec mu mnoho péče nevěnoval, a Františka to proto velmi trápilo. Podle něho mu otec nepředal žádné rady a nebyl pro něho značným mužským vzorem, což pociťuje i nyní, kdy se stará o svou vlastní rodinu. Dle mého názoru František působí poněkud jemněji než většina mužů, doma vykonává hlavně ženské práce, to má možná souvislost právě s nesouladem s vlastním otcem a nedostatečným mužským vzorem. Oproti tomu má Karel se svým otcem dobrý vztah už od dob svého dětství. Karel měl vždy otcovu pozornost, bohužel čas trávený společně mnohdy narušovaly otcovy cesty spojené se zaměstnáním, tudíž byl často mimo domov. Táta Karlovi věnoval i cenné rady, které mu slouží dodnes, a to hlavně v technickém směru, což možná vedlo i k výběru povolání automechanika a také k dřívějšímu rozhodnutí nastoupit k armádě a odejít tak ze střední školy, což vyvolalo větší neshody v jejich vztahu. Nyní spolu však mají velmi dobrý vztah. Biddulph (2011, s. 33) uvádí, že první osobou, která zprostředkovává přístup k mužství, je právě otec. Do oblasti mužství zasvěcují také strýcové, prarodiče, učitelé, knihy, filmy, přátelé, matka a jiné ženy, ale na prvním místě je vždy otec. Maskulinita muže vychází z té, kterou má jeho otec, a to vědomě i nevědomě, ať se jim to líbí, nebo ne. Otec je prvním mužem, kterého muž pozná a kterého přijal hluboko do sebe jako příklad. Rohner (2012) říká, že někdy mají na děti vliv spíše otcové, než matky. Vědomí, že je dítě milováno otcem, zvyšuje pravděpodobnost, že bude dítě v dospělosti spokojené. Otcové jsou podstatní pro psychickou vyrovnanost svých dětí. Studie uvádějí, že je-li otec laskavý, vlídný a zapojuje se do výchovy svých dětí, přispívá jak k jejich kognitivnímu i sociálnímu vývoji, tak i k akademickým úspěchům, silné osobnosti a samostatnosti.

I když František neměl se svým otcem moc dobrý vztah, nezdá se, že by ho to kromě absence mužské praktičnosti více poznamenalo. Při mé návštěvě se mi jevil velmi vřele, laskavě a spokojeně. Karel je oproti tomu velice praktický typ, vykonává hlavně mužské práce s technickým zaměřením. Dle mého to souvisí právě s výchovou jeho otce.

Cíl 2: Analyzovat psychické prožívání muže po dobu těhotenství své partnerky

František před prvním těhotenstvím své ženy vůbec nepřemýšlel o dětech, ani mu nevyvstalo na mysl, že by nějaké mohl někdy mít. Naproti tomu Karel o dětech přemýšlel

často a mít děti chápal jako přirozenou součást života, a i když otěhotnění jeho partnerky bylo neplánované, byl velmi nadšen, že bude otec. František má celkem čtyři děti, první bylo neplánované, další dvě plánované a čtvrté společně plánovali, ale bez toho, aniž by se urputně snažili. Při každém zjištění, že je jeho žena těhotná, byl moc rád. Co se týče zapojování do těhotenství, František se snažil ženu hodně podporovat v tom, co jí baví. A to hlavně v běhání, kterému se věnují společně. Na předporodní kurz spolu docházeli pouze před prvním dítětem, poté se jim to zdálo již zbytečné. Informace čerpal hlavně z knih a také od manželky. Jejich třetí a čtvrté dítě se jeho žena rozhodla porodit doma. Z tohoto rozhodnutí nebyl František příliš nadšen, měl veliký strach z porodu doma, a se svojí ženou proto nesouhlasil, ale stále respektoval její rozhodnutí. Během druhého těhotenství pociťoval obavy, že svou rodinu neuživí, a zvažoval i změnu zaměstnání.

Karel se své partnerce také hodně věnoval, navštěvovali společně předporodní kurz, v němž se dle jeho názoru dozvěděl vše, co potřeboval vědět. Trápilo ho však časté střídání nálad jeho partnerky, která byla mnohdy velmi nepříjemná. Oba dva moji respondenti přiznali, že občas pomysleli na to, že by svou partnerku opustili, což se nelehko říká. Oba však poté uznali, že by to nikdy neudělali. Podle Stadelmann (2009, s. 33–34) je pro muže těhotenství jeho ženy náročným obdobím. Ženy jsou v období těhotenství jako proměněné, jsou citlivější a zranitelnější a muži musejí jejich pocity zvládnout. Ratislavová (2008, s. 46) uvádí, že od mužů je v období těhotenství očekáváno mnoho. Je předpokladem, že muži budou oporou, budou svou partnerku ochraňovat a pomáhat jí, ale také se očekává, že budou něžní, vnímaví a budou nadšeni z brzkého narození svého potomka. V myšlenkách nastávající otců můžeme však někdy najít i pocity nejistoty a pochybností.

Cíl 3: Dozvědět se, jaké pocity a potřeby má otec při porodu svého dítěte

Jak už bylo zmíněno výše, Františkova žena se rozhodla své třetí a čtvrté dítě porodit doma. František cítil velké obavy, ale respektoval rozhodnutí své ženy a věřil v ní. Byl přítomen u všech čtyřech porodů a vždy cítil přání své ženy, co se týče jeho účasti u porodu, a sám si myslí, že porod je hlavně ženskou záležitostí. František také přiznal, že následkem pozorování čtvrtého porodu ztratil kvůli krvi dočasně sexuální chuť. Byl moc rád, že domácí porody dobře dopadly, děti byly zdravé a matka také. Cítil velkou úlevu a štěstí.

Karel měl také z porodu spíše pozitivní pocity. Byl velice zvědav na porod hlavičky a na rozdíl od Františka mu nevadil pohled na větší množství krve. Také se cítil dotčen, že mu zdravotnický personál nenabídl přestřižení pupeční šňůry, o což musel sám požádat,

neboť to bylo jeho přání. Cítil se na porodním sále zčásti nadbytečný, nevěděl, co má dělat a jak pomoci. Také vytušil mírnou nelibost zdravotníků ohledně jeho přítomnosti. Ale nakonec popisuje svůj zážitek jako pozitivní. Patrně mu nedostatky, které uvedl, nezkazily dojem z porodu jeho syna. Podle Surovcové (2015) je důležité, aby si nastávající rodiče navzájem upřesnili, o co stojí a čeho se chtějí naopak vyvarovat. Je nutné se do ničeho nenutit a nic si nevyčítat. Na partnera v období porodu také působí mnoho vlivů, které na něho mohou mít negativní dopad. U porodu je od něho očekávána empatie a podpora rodičí partnerky, avšak muž v tomto období také zažívá strach, úzkost, beznaděj a může pociťovat potřebu podpory. Jedním ze záporů přítomnosti otce u porodu Karel udává možnou pozdější sexuální zdrženlivost, ale i nějaké jiné poruchy, které mohou narušit partnerský vztah. Sexuální zdrženlivost můžeme vidět u Františka, který byl přítomen u porodu. U něho měla však zdrženlivost jen krátkého trvání. Klaus, Kennell a Klaus (2004) uvádějí, že partner může u porodu pociťovat rozpolcenost, protože se není zcela jist, jak má své partnerce pomoci, může si připadat, že překáží, a přemýšlí, zda má vůbec nějak pomáhat. V tomto ohledu je na personálu, jak muže správně navést v případě, že si nevědí rady. Myslím si proto, že bylo úkolem porodní asistentky, aby se Karel cítil potřebný a že se nachází na správném místě. Personál měl nastávajícího otce více zapojit, když o to stál.

Cíl 4: Popsat prožívání muže v období raného otcovství

Protože má František čtyři děti, jeho prožívání otcovství se postupně měnilo. Když se narodilo první dítě, měl stále pocit svobody a mnoho času na své zájmy. Jedno dítě ho nijak neomezovalo a prozatím necítil potřebu se více zapojovat do péče o dítě nebo domácnost. Pro Františka byl zlomovým příchod druhého dítěte, kdy si uvědomil, že už na prvním místě opravdu není on a jeho potřeby. Pociťoval potřebu se více včlenit do péče o děti i domácnost a začal se cítit více jako otec. Zřejmě si uvědomil, že v tom nemůže svou ženu nechat samotnou. V tuto dobu také začal cítit větší zodpovědnost vůči rodině. Měl strach, že svou rodinu dostatečně finančně nezaopatrí, a byl schopen více pracovat, i kdyby to znamenalo, že se se svou rodinou uvidí méně. Po domácím porodu třetího a čtvrtého dítěte byl moc rád, že vše dopadlo dobře a nikomu se nic nestalo. Po porodu třetího dítěte začal František trávit více času s rodinou. Uvědomil si, že čas strávený s dětmi má pro něho tu největší cenu. Po narození čtvrtého dítěte ho začalo trápit, že se už tolik nevěnuje svým zálibám a má také méně času na svou manželku. Svě děti vychovávají k aktivnímu životnímu stylu, hodně sportují a mají hodně zájmů. Dětem se rodiče snaží ukázat co nejvíce možných aktivit, aby si mohly vybrat ty, kterým se budou věnovat i v dospělosti.

Zatímco František se po narození svého prvního dítěte ještě stále cítil volný a měl čas na své koníčky, Karel takové štěstí neměl. Asi dva měsíce po narození syna byla u Karlovy přítelkyně diagnostikována poporodní psychóza. Přítelkyně byla hospitalizovaná v psychiatrické léčebně, odkud po třech týdnech i přes velký nesouhlas lékařů i Karla odešla. Závažný problém byl, že se nedokázala o syna dostatečně postarat, a tak byli nuceni se přestěhovat ke Karlovým rodičům. Karel se musel na čas uvolnit z práce a tuto situaci se snažit řešit. Cítil velký vztek, že se stali závislí na pomoci svých rodičů, kterým tak narušili chod domácnosti. Karlova rodina se musela také velmi přizpůsobit nové nepříjemné situaci.

Podle Čecha (a kol., 2014, s. 449) se poporodní psychóza objevuje u 0,1–0,2 % šestinedělek. Existuje u nich riziko sebepoškození a podle symptomů lze poporodní psychózu rozdělit na amentní (neklid, dezorientace) a manickou psychózu s příznivou prognózou s uzdravením do několika měsíců. Horší prognózu mají plíživé a později objevující se depresivní a schizofrenní formy spjaté se změnami chování, plačtivostí, nezájmem a nespavostí. Poté se objevují i paranoidní bludy. U Karlovy přítelkyně se tyto příznaky skutečně objevovaly, neměla zájem se starat o syna, byla dezorientována, trpěla bludy i halucinacemi. Po půl roce však lékaři díky testům změnili diagnózu na bipolární poruchu. Lékaři uváděli, že její projevení nastartoval porod. Simočková (2010, s. 16) však uvádí, že bipolární porucha se může projevit po porodu jako poporodní psychóza. Podle Nováka (2009) je bipolární porucha vážné duševní onemocnění. Lidé s bipolární poruchou zažívají opakující se období tzv. epizody mánie (chorobně zvýšená nálada a aktivita), deprese (chorobně pokleslá nálada a výkonnost) a také období, kdy je prožívání a fungování zcela normální. Hlavním příznakem je porucha nálady, narušené bývá ale i celkové prožívání a chování. Podle Nováka je pro rozvoj tohoto onemocnění také velmi rizikové období několika týdnů po porodu. Způsobují to hormonální změny, stres způsobený změnou v rodině a také změny dané péčí o dítě. Průběh poporodní epizody může být velmi závažný, mohou se objevovat symptomy jako hlasy, které mohou nemocnou ženu vybízet k nebezpečným činům. Ze začátku se objevují úzkost, nespavost a neklid. Tyto stavy je nezbytné ihned řešit. Příznaky poporodní psychózy a bipolární poruchy jsou podobné. Je možné, že stavy, které měla Karlova přítelkyně, byly opravdu známkou poporodní psychózy způsobené právě bipolární poruchou. Karel toto období vnímá jako to zatím nejtěžší ve svém životě. Cítil velký smutek a ztrátu víry, že se stav jeho přítelkyně ještě někdy zlepší. Touží po tom, vrátit se se svou přítelkyní do svého bytu, avšak toto její stav zatím nedovoluje. Není schopna se o syna dostatečně postarat a její

nálady jsou stále nestabilní. Při rozhovoru bylo na Karlovi poznat, že tato situace je pro něho velmi těžká. Velmi ho trápí stav partnerky a to, že tolik zasahují do denního režimu jeho rodiny. Myslím si, že by bylo vhodné, aby si Karlova přítelkyně uvědomila vážnost tohoto onemocnění a svolila k terapii na psychiatrickém oddělení, kde by jí byla věnována potřebná péče. Bylo by to prospěšné nejen pro ni, ale i pro jejího syna, manžela i celou rodinu.

Sebereflexe: Toto téma se mi na jednu stranu zpracovávalo dobře, jelikož mě tato problematika velice zajímá. Na druhou stranu bylo zpracovávat toto téma pro mě obtížné, protože zdroje, které by pojednávaly o prožívání, pocitech i chování mužů v období těhotenství jejich partnerek, v době porodu i v období, kdy je muž čerstvým otcem, byly velmi omezené. Otcovstvím se zabývají hlavně zahraniční články napsané v angličtině, tudíž jsem musela často překládat. Tímto je jasné, že je tato problematika v zahraničí mnohem více diskutovaná než u nás. Téma jsem si vybrala proto, že mě udivuje a svým způsobem je mi i líto, že se mužům jako partnerům těhotné ženy věnuje tak málo pozornosti. Návštěvy u respondentů se mi moc líbily, oba muži byli velmi milí a přívětiví. Problém však byl v tom, že jejich odpovědi na otázky nebyly příliš obsáhlé, byly spíše povrchové. Byla jsem nucena je požádat o podrobnější odpovědi prostřednictvím e-mailu. Elektronickou cestou se mi podařilo získat rozsáhlejší odpovědi, a tak jsem se dozvěděla, co je skutečně trápí a co se mi při osobním setkání například styděli, anebo jen nechtěli říci.

Doporučení do praxe

- Větší informovanost porodních asistentek o prožívání a stescích muže v období těhotenství a porodu jeho partnerky a také o jeho pocitech v době jeho čerstvého otcovství
- Více publikací, které by pojednávaly o mužských pocitech ve spojitosti s těhotenstvím, porodem a otcovstvím
- Rozsáhlejší péče porodních asistentek o muže: Více je zapojovat do těhotenství a porodu jejich partnerky, být jim k dispozici, co se týče rad, odpovědí na jejich otázky, a být jim oporou v tak nelehkém životním období

ZÁVĚR

V teoretické části mé bakalářské práce jsem se věnovala vlivu práce porodních asistentek, jejichž péče by měla náležet i mužům coby otcům. Rovněž jsem popsala historický vývoj otcovství a přechodové rituály, jejichž smysl je hlavně přechod z chlapce v muže a jsou v dnešní době časté hlavně u domorodých kmenů. Také jsem se snažila objasnit psychický vývoj muže pomocí tří teorií. Poté jsem se věnovala popisu myšlenek, pocitů a prožívání partnera těhotné ženy, načež i potřebám muže při porodu jeho dítěte. Nakonec jsem ozřejmila vliv otce na jeho děti, jak se liší působení na syna a na dceru, i důsledek otcovy absence ve výchově dětí.

V praktické části jsem využila kvalitativní výzkum, který jsem uskutečnila pomocí rozhovorů s dvěma otci. Jeden je starší otec čtyř dětí, druhý je mladší otec jednoho syna. Cílem mé práce bylo popsat prožívání muže jakožto otce na jeho cestě čerstvými otcovskými zkušenostmi, popsat emoce, prožitky a myšlenky muže, z kterého se stává otec, a také objasnit vliv, který má muž na svého syna ve smyslu předávání mužských vzorů.

Z mého výzkumu vyplynulo, že otec hraje v mužském životě důležitou roli a že otcovo jednání značně ovlivňuje jeho chování. Oba moji respondenti skutečnost, že je jejich partnerka těhotná, přijali velmi dobře a necítili žádné negativní pocity v souvislosti s těhotenstvím. Zjistila jsem, že potřeby muže, který je přítomen u porodu, se výrazně liší podle toho, je-li to porod v nemocnici, nebo porod v domácím prostředí. Muži zažívají u porodu nejistotu, potřebu užitečnosti a někdy i pocity strachu. Postřehla jsem u mužů i drobnou počáteční nejistotu při manipulaci se svým dítětem. Vyšlo najevo, že s více dětmi přichází i méně času na záliby, ale zároveň si muž s postupujícím věkem více váží času stráveného s rodinou. Zajímavé bylo i zjištění pocitů obav, vzteku a smutku a prožívání muže coby partnera ženy, kterou po porodu postihlo psychiatrické onemocnění. Oba muži také přiznali, že by bylo dobré mít k dispozici porodní asistentku, která by jim vše vysvětlila, odpovídala na otázky a byla jim psychickou oporou po dobu jejich vývoje v otce. Bohužel jsem v rozhovorech narazila na mužskou stručnost, kvůli níž jsem mé respondenty musela požádat o hlubší doplnění odpovědí na vybrané otázky.

SEZNAM ZDROJŮ

STADELMANN, Ingeborg. těhotenství, přirozený porod. 3. přepr. vyd. Doubice: One woman press, 2009. ISBN 978-80-86356-50-1.

Kdo je porodní asistentka a jak se stát porodní asistentkou? Ministerstvo zdravotnictví ČR [online]. 2010 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/kdo-je-porodni-asistentka-a-jak-se-stat-porodni-asistentkou-_9078_3076_3.html

ZOJA, Luigi. Soumrak otců: archetyp otce a dějiny otcovství. V českém jazyce vydání druhé, rozšířené a revidované autorem. Přeložil Petr PATOČKA, přeložil Olga ČAPLYGINOVÁ. Praha: Prostor, 2017. ISBN 978-80-7260-347-3.

NOVÁK, Tomáš. O otcovské roli: [význam otce v rodině]. Praha: Grada, 2013. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-4498-8.

KALAŠOVÁ, Barbora. Děti ve starověku [online]. In: . [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1503>

SKALIČKOVÁ, Lenka. Chlapci a chlapi [online]. 2016 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://vtm.e15.cz/aktuality/chlapci-a-chlap>

DVOŘÁKOVÁ, Iveta. TOP 10 nejsilnější obřady, tradice a rituály [online]. 2014 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.top10list.cz/top-10-nejsilenejsi-obrady-tradice-a-ritualy/>

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

RATISLAVOVÁ, Kateřina. Aplikovaná psychologie porodnictví: [psychologie těhotenství, porodu a šestinedělí : psychosomatická medicína : učební texty pro porodní asistentky]. Praha: Reklamní atelier Area, 2008. ISBN 978-80-254-2186-4.

KOHOUTEK, Rudolf. Vývojově psychologická teorie S. Freuda, E. H. Eriksona, J. Piageta a L. Kohlberga [online]. 2010 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/1002/vyvojove-psychologicke-teorie>

CHERRY, Kendra. Freud's Stages of Psychosexual Development [online]. 2016 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://www.verywell.com/freuds-stages-of-psychosexual-development-2795962>

MAHLER, Martin. Freudův komplex anebo komplex z Freuda? [online]. 2013 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.psychoanalyza.cz/styled-85/styled-86/styled-97/index.html>

PONĚŠICKÝ, Jan. Fenomén ženství a mužství: psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy. 4. vyd. Praha: Triton, 2012. Psychologická setkávání. ISBN 978-80-7387-546-6.

CHODOROW, Nancy. The Reproduction of Mothering; Feminism and Psychoanalytic Theory; Femininities, Masculinities and Sexualities; The Power of Feelings (Book Reviews) [online]. 1999 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.apadivisions.org/division-39/publications/reviews/chodorow.aspx>

HALL - FLAVIN, Daniel K. Pregnancy week by week [online]. 2016 [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/pregnancy-week-by-week/expert-answers/couvade-syndrome/faq-20058047>

KONEČNÁ, Michaela. Otcovství jako kvalitativní změna v životě muže. Zlín, 2011. Diplomová práce.

KŘÍŽEK, Čeněk. *Českým paním*. Druhé vydání. Praha: Knihotiskárna F. Šimáčka, 1889.

TRČA, Stanislav. *Budeme mít děťátko*. Praha: Avicenum - Zdravotnické nakladatelství, n. p., 1971.

ZEMENOVÁ, Marie. *Z historie porodnictví* [online]. 2011 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <https://www.babyonline.cz/porod/jak-se-rodilo-drive/z-historie-porodnictvi>

LÁBUSOVÁ, Eva. *Cesty ke spokojenému porodu* [online]. 2016 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: http://www.evalabusova.cz/cesty/I_6.php

SUROVCOVÁ, Charlotte. *Doprovázející osoba u porodu*. Brno, 2015. Bakalářská práce.

MARŠÍKOVÁ, Vendula. *Partner u porodu*. Plzeň, 2016. Bakalářská práce.

LEWIS, Debrah. *The presence of fathers at birth is life changing* [online]. 2014 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://internationalmidwives.org/news/?nid=117>

Mužské porodní příběhy [online]. 2017 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.muzskeporodnipribehy.cz/>

ODENT, Michel. *Znovuzrozený porod*. 1. Vydání, Praha: Argo, 2011. 154 s. ISBN 80-85794-69-1

POSTRÁNECKÁ, Barbora. *Otec dítěti imponuje. Připravuje ho na život jinak než matka* [online]. 2015 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://relax.lidovky.cz/otec-diteti->

imponuje-pripravuje-ho-na-zivot-jinak-nez-matka-shoduji-se-odbornici-gpi-/zajimavosti.aspx?c=A150624_153901_ln-zajimavosti_ape

GROSS, Gail. *The Important Role of Dad* [online]. 2014 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/dr-gail-gross/the-important-role-of-dad_b_5489093.html

BIDDULPH, Steve. *Kniha o mužství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0012-3.

HAYS, Kim. *Study: Dads Can Get PTSD After Witnessing Traumatic Birth* [online]. 2016 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.parenting.com/blogs/show-and-tell/kim-hays/birth-trauma-ptsd#block-facebook-comments-facebook-comments>

POLÁCH, Ladislav. *Posttraumatická stresová porucha* [online]. 2015 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.upsychiatra.cz/posttraumaticka-stresova-porucha/>

MANNING, Sanchez. *Why the trauma of childbirth on fathers is no joke* [online]. 2013 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/life-style/health-and-families/health-news/why-the-trauma-of-childbirth-on-fathers-is-no-joke-8572222.html>

PEŠEK, Karel. *Kdy se stát otcem? Nečekejte příliš dlouho* [online]. 2013 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: https://xman.idnes.cz/kdy-se-stat-otcem-0ez-/xman-styl.aspx?c=A130607_130350_xman-styl_fro

GALLAGHER, James. *Child health problems 'linked to father's age'* [online]. 2014 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/health-26355415>

National Fatherhood initiative [online]. <http://www.fatherhood.org/>, 2016 [cit. 2017-03-29].

SUCHÝ, Adam. *Když dětem chybí mužský vzor* [online]. 2011 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: http://www.mamaaja.cz/ActiveWeb/Article/2308/kdyz_detem_chybi_muzsky_vzor.html

ROHR, Richard a Joseph MARTOS. *Cesta divokého muže: úvahy o mužské spiritualitě*. Brno: Cesta, 2002. ISBN 80-7295-032-0.

STUŠKOVÁ, Alexandra. *Otcem v pozdním věku* [online]. 2011 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://zena-in.cz/clanek/otcem-v-pozdnim-veku>

HÁJEK, Zdeněk, Evžen ČECH a Karel MARŠÁL. *Porodnictví*. 3., zcela přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4529-

PŘÍLOHA

Seznam zdrojů nejen pro muže, kteří by stáli o informace, odpovědi či podporu, ale také pro porodní asistentky, které o muže pečují v souvislosti s jejich rolí otce.

Internetové zdroje

- Liga otevřených mužů – dostupné z: <http://ilom.cz/>
- Mužské porodní příběhy – dostupné z: <http://www.muzskeporodnipribehy.cz/>
- Cesta pravého muže – dostupné z: <http://cestapravehomuze.cz/autori-projektu/>
- Unie otců – dostupné z: <http://www.unie-otcu.cz/kauzy.html>

Inspirativní muži

- Zdeněk Weber – zakladatel a ideový tvůrce iniciativy mužský kruh. Vede a organizuje mužské iniciační výcviky a workshopy.
- Václav Němeček – lektor, také vede mužské výcviky

Literatura

- Kniha o mužství – Steve Biddulph
- O otcovské roli - význam otce v rodině – Tomáš Novák
- Soumrak otců – Luigi Zoja